

Briselē, 1.7.2020.
COM(2020) 274 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Eiropas Prasmju programma ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un
noturībai**

{SWD(2020) 121 final} - {SWD(2020) 122 final}

“Labākais ieguldījums nākotnē ir ieguldījums mūsu cilvēkos. Prasmes un izglītība ir Eiropas konkurētspējas un inovācijas dzinējspēks. Taču Eiropa vēl nav pilnībā gatava. Es nodrošināšu, ka mēs izmantojam visus mūsu rīcībā esošos līdzekļus un resursus, lai panāktu līdzsvaru.”

Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena

“Ikvienam ir tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu vispārīgo un profesionālo izglītību un mūžizglītību, lai varētu saglabāt un iegūt prasmes, kas ļauj pilnā mērā piedalīties sabiedrības dzīvē un veiksmīgi mainīt darbu darba tirgū.”

Eiropas sociālo tiesību pīlāra 1. princips

Mēs dzīvojam pārmaiņu laikā. Dubultā – zaļā un digitālā – pārkārtošanās maina veidu, kā mēs dzīvojam, strādājam un mijiedarbojamies. Gaidāms, ka ES pāreja uz resursu ziņā efektīvu, aprites, digitalizētu un klimatneitrālu ekonomiku un mākslīgā intelekta un robotikas plaša ieviešana radīs jaunas darbvietas¹, savukārt citas darbvietas mainīsies vai pat izzudīs. Demogrāfisko pārmaiņu dēļ Eiropai būs jāizmanto visi tās talanti un daudzveidība. Tajā pašā laikā radīsies arī jaunas darba iespējas senioru un aprūpes ekonomikā. Šī pārkārtošanās liecina, ka, lai pilnībā izmantotu tās potenciālu, ir vajadzīga **vēl nepieredzēta prasmju pārorientācija.**

Covid-19 pandēmija ir paātrinājusi digitālo pārkārtošanos. Lai gan tāldarbs un tālmācība ir kļuvusi par realitāti miljoniem cilvēku ES, bieži vien atklājās arī mūsu pašreizējās digitālās sagatavotības trūkumi. Pandēmija ir akcentējusi jau pastāvošo digitālo prasmju trūkumu, un parādās jauna veida nevienlīdzība, jo daudziem cilvēkiem nav nepieciešamā digitālo prasmju līmeņa vai arī viņi strādā darbavietās vai mācās skolās, kas digitalizācijas jomā atpaliek.

Pandēmija ir arī būtiski ietekmējusi daudzu cilvēku karjeras iespējas ES. Pašlaik tiek lēsts, ka ES IKP 2020. gadā samazināsies par vairāk nekā 7 % un bezdarba līmenis sasniegs 9 % (salīdzinājumā ar 6,6 % 2019. gada beigās), un dažās valstīs samazinājums būs vēl krasāks. Komisijas aplēses² liecina, ka dažās nozarēs 2020. gadā gaidāms lielākais reālās bruto pievienotās vērtības zaudējums – no 20 % līdz 40 % salīdzinājumā ar 2019. gada līmeni. Turklāt konkrētās nozarēs apgrozījums 2020. gada otrajā ceturksnī varētu samazināties par vairāk nekā 70 %. Grūtāk atlabt būs tām valstīm un reģioniem, kuru ekonomika lielā mērā ir atkarīga no šādām nozarēm.

Lai risinātu šo problēmu un virzītu uz priekšu dubulto pārkārtošanos, Komisija ir ierosinājusi vērienīgu atveseļošanas pasākumu kopumu, kas paredzēts, lai veidotu ilgtspējīgāku, noturīgāku un taisnīgāku Eiropu nākamajai paaudzei³. Tā kā Eiropa sāk atlabt, nepieciešamība uzlabot un pielāgot prasmes kļūst par obligātu prasību. Tas būs ļoti svarīgi arī tādēļ, lai ES kā ģeopolitiska dalībniece varētu uzņemties vadošo lomu ceļā uz pasaules atveseļošanu.

¹Pirms Covid-19 pandēmijas uzliesmojuma tika lēsts, ka līdz 2030. gadam tiks radīts 1 miljons darbvieta. Nodarbinātība un sociālie procesi Eiropā (ESDE) 2019. gadā. Līdzīgi tika lēsts, ka nākamajos piecos gados šīs tehnoloģijas visā pasaulē radīs gandrīz 60 miljonus jaunu darbvieta.

²Ekonomikas atveseļošanas vajadzību noteikšana; SWD (2020) 98 final.

³COM(2020) 442 final.

Tagad vairāk nekā jebkad agrāk ES ir vajadzīga paradigmas maiņa attiecībā uz prasmēm. Tādas pārmaiņas, kas nāk kopsolī ar vērienīgu prasmju programmu nodarbinātībai, kura virzīs dubulto pārkārtošanos un nodrošinās atgūšanos no Covid-19 pandēmijas radītās sociālekonomiskās ietekmes, un kas:

- **stiprinās ilgtspējīgu konkurētspēju.** Prasmes un mūžizglītība ir ārkārtīgi būtiskas ilgtermiņa un ilgtspējīgai izaugsmei, ražīgumam un inovācijai, un tādēļ tās ir svarīgs faktors jebkura lieluma uzņēmumu, īpaši mazo un vidējo uzņēmumu (MVU), konkurētspējai⁴. Nodrošinot pareizas prasmes, cilvēki var efektīvāk strādāt un izmantot mūsdienīgu tehnoloģiju priekšrocības⁵, tiek likvidēts būtisks šķērslis, kas atklāts saistībā ar uzņēmumu ieguldījumiem⁶, tiek novērsta neatbilstība darba tirgū⁷ un tas ir pamats pētniecībai un izstrādei un uzņēmumā bāzētām inovācijām. Tikai ar pareizajām prasmēm Eiropa var nostiprināt savu pozīciju globālās konkurences cīņā un panākt noturīgu ekonomikas atdzīvināšanu, kas vērsta uz zaļo un digitālo pārkārtošanos. Tas jo īpaši nozīmē to, ka ir jāsteno Eiropas zaļais kurss – ES izaugsmes stratēģija – un jāpievēršas stratēģiskām nozarēm un ekosistēmām, kas noteiktas ES jaunajā industriālajā stratēģijā.
- **nodrošinās sociālo taisnīgumu.** Piekļuve prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas iespējām ir ļoti svarīga desmitiem miljonu darba ņēmēju, kas strādā īstermiņa darba shēmās vai ir bezdarbnieki, neatkarīgi no viņu pašreizējā prasmju līmeņa vai kvalifikācijas jomas. Eiropas atveseļošana būs veiksmīga tikai tad, ja tā būs saliedēta un neviens netiks atstāts novārtā. Ar pareizajām prasmēm ir vieglāk palikt darba tirgū un pāriet uz citu darbu. Lai to panāktu, ir jānodrošina vienlīdzīga piekļuve papildu prasmju pilnveides iespējām visiem cilvēkiem neatkarīgi no dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas, tostarp mazkvalificētiem/kvalificētiem pieaugušajiem un personām ar migrantu izcelsmi. Tāpat būtu jāaptver visas teritorijas, sākot ar lielpilsētām un beidzot ar lauku vai attāliem apgabaliem visā Eiropas Savienībā.
- **veidos noturību.** Pēdējos mēnešos vairākas profesijas tika pakļautas liela spiedienam. Tas īpaši attiecas uz veselības un aprūpes speciālistiem, kā arī uz priekšplāna darbiniekiem mazumtirdzniecības, transporta, sociālo vai sanitārijas pakalpojumu jomā un skolotājiem un pasniedzējiem. Lai krīzes laikā iedzīvotājiem nodrošinātu efektīvu piekļuvi veselības aprūpes, sociālajiem vai izglītības pamatpakalpojumiem, ir ļoti svarīgi, lai šajās stratēģiskajās nozarēs būtu pietiekams skaits kvalificētu darbinieku. Uzlabojot noturību ar prasmju palīdzību, mazinās indivīdu atkarību no tirgus apstākļiem un palielinās viņu spējas turēties pretī privātās un profesionālās dzīves pārmaiņām. Turklāt Covid-19 pandēmija ir parādījusi to, ka jābūt digitāli gataviem turpināt izglītošanos un uzņēmējdarbību. Problēmas, kas saistītas ar IT infrastruktūru un e-sistēmām, liecina, ka ir jāuzlabo cilvēku sagatavotības un reaģēšanas spēja kibernetikas jomā.

Lai gūtu panākumus, mūžizglītībai visiem Eiropā jāklūst par realitāti. Visiem eiropiešiem vajadzētu būt piekļuvei pievilcīgām, inovatīvām un iekļaujošām mācību

⁴Eiropas Komisija (2017), *Investment in Human Capital – Assessing the Efficiency of Public Spending on Education* (Ieguldījumi cilvēkkapitālā – izglītības jomai paredzēto publisko izdevumu efektivitātes novērtējums), piezīme Eurogrupai, 2017. gada 6. novembris.

⁵ Woessmann, L., *The Economic Case for Education* (Izglītības ekonomiskais pamatojums), EENEE analītiskais ziņojums Nr. 20, IFO institūts un Minhenes Universitāte, 2017.

⁶Eiropas Investīciju bankas 2017. gada ieguldījumu apsekojums. Gandrīz 80 % uzņēmumu norādīja, ka kvalificēta personāla trūkums ir šķērslis ieguldījumiem.

⁷Eiropas Komisija (2014), *The Economic Case for Education* (Izglītības ekonomiskais pamatojums). Informatīvs dokuments, ko Komisijas dienesti sagatavojuši, lai sniegtu informāciju politikas debatēm Padomē 2014. gada 12. decembrī.

programmām arī tāpēc, ka prasmes ātrāk noveco. Izglītība jaunībā joprojām ir būtiska, bet tas ir tikai pirmais posms dzīvē, kurā ir daudz iespēju mācīties: no agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes, pamatskolas un vidusskolas izglītības līdz tehniskajai, profesionālajai izglītībai un apmācībai, kā arī augstākajai izglītībai un pieaugušo izglītībai. Tāpat būtiska nozīme ir **izglītībai visa mūža garumā**, arī vecumdienās. Tomēr ik gadu mācībās piedalās mazāk nekā divi no pieciem pieaugušajiem. Ar to nepietiek, lai atjaunotu mūsu ekonomiku un izmantotu visas priekšrocības, ko sniedz zaļā un digitālā pārkārtošanās. Ikvienam ES iedzīvotājam vajadzētu būt iespējai pilnveidot prasmes un pārkvalificēties, un par to būtu jāgūst pienācīga atzinība.

Šo centienus vadošajam principam vajadzētu būt **“prasmju iegūšana darbam”**. Tas nozīmē, ka vispirms ir jāapzina katra indivīda prasmju kopums, jānodrošina mērķtiecīga apmācība, kas atbilst konkrētām prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas vajadzībām, un jāpalīdz personai atrast darba tirgū pieprasītu darbu.

Lai gan lielākā daļa atbildības par prasmju politiku paliek valsts, reģionālā un vietējā līmenī, Eiropai ir liela nozīme. Daudzi cilvēki strādā mazos uzņēmumos, kas darbojas visu Eiropu aptverošās vērtību ķēdēs. Eiropas talantu ķēde pastāv visās nozarēs – no autorūpniecības līdz tekstilrūpniecībai un no farmācijas līdz enerģētikai. Stiprinot šo ķēdi, tiks stiprināts arī vienotais tirgus un ekonomikas noturība. ES var mudināt dalībvalstis un atbalstīt to centienus īstenot rīcībpolitikas, kas vērstas vienā virzienā un efektīvi risina dubulto pārkārtošanos, kā arī stiprina mūsu ekonomikas un sabiedrības noturību.

Eiropa arī sniedz vērtīgu atbalstu no sava budžeta. Komisijas priekšlikumā par *Next Generation EU*⁸ instrumenta izveidi paredzēts izmantot ES budžetu, lai atbalstītu dalībvalstu atveseļošanu un stimulētu ekonomiku. Ar pārveidotu ilgtermiņa budžetu 1,1 triljona euro apmērā, ko papildina īpašs pagaidu instruments *Next Generation EU* 750 miljardu euro apmērā, ES mobilizē ieguldījumus ilgtspējīgā, iekļaujošā un taisnīgā atveseļošanā. Šo priekšlikumu pamatā ir ieguldījumi prasmēs. Ar tiem dalībvalstu rīcībā tiek nodotas vēl nebijušas iespējas finansēt prasmju politiku, kas stiprina noturību pret ekonomikas satricinājumiem un spēju ātrāk atgūties no pašreizējās lejupslīdes un virzīties uz dubulto pārkārtošanos.

Sākot ar 2016. gadā pieņemto Prasmju programmu⁹ un atraisot Eiropas atveseļošanas plāna potenciālu, šī jaunā Prasmju programma aptver šādus piecus pamatelementus un:

⁸ COM(2020) 441 final/2.

⁹ COM(2016) 381 final.

pieprasa kolektīvu rīcību, rosinot uzņēmumus, sociālos partnerus un ieinteresētās personas apņemties strādāt kopā, jo īpaši ES rūpnieciskajās ekosistēmās un vērtību ķēdēs

definē skaidru stratēģiju, kura nodrošina, ka cilvēki ar prasmēm tiek pie darba

palīdz cilvēkiem visu mūžu papildināt prasmes tādā vidē, kur mūžizglītība ir norma

nosaka finanšu līdzekļus, lai veicinātu ieguldījumus prasmēs

izvirza vērienīgus prasmju pilnveides un pārkvalificēšanas mērķus, kas jāsasniedz nākamajos 5 gados

Jaunā Prasmju programma palīdz īstenot Eiropas sociālo tiesību pīlāru un īpaši tā pirmo principu, kas nosaka tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu izglītību, apmācību un mūžizglītību. Tā ir arī cieši saistīta ar **Eiropas zaļo kursu**¹⁰, jauno **Digitālo stratēģiju**¹¹, jauno **industriālo stratēģiju un MVU stratēģiju**¹², jo prasmes ir priekšnosacījums to veiksmīgam iznākumam. Turklāt šī programma atbalsta arī priekšlikumu Padomes ieteikumam “**Tilts uz darbvietām – Garantijas jauniešiem pastiprināšana**”, ko Komisija šodien pieņēma, un ņem vērā secinājumus, kas izdarīti nesenoajā ziņojumā **par demogrāfisko pārmaiņu ietekmi**¹³. Jaunajā aprites ekonomikas rīcības plānā un **ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam** arī uzsvērtā prasmju būtiskā nozīme pārejā uz zaļo ekonomiku.

Tā ir saistīta ar citām politikas iniciatīvām, kas atbalsta mūžizglītības pieeju. Tai sekos vēl citi priekšlikumi, kas dos jaunu impulsu izglītības jomā, jo īpaši iniciatīva, ar ko līdz 2025. gadam ieviesīs **Eiropas izglītības telpu**, visā Savienībā likvidējot šķēršļus mācībām un veicinot inovatīvu un iekļaujošu izglītību un apmācību visiem. Arī Eiropas pētniecības telpa veicina talantu pilnveidi un pārkvalifikāciju, īpaši akadēmiskajās aprindās. Kopā šīs iniciatīvas palīdzēs veidot mūžizglītības kultūru Eiropā, veicinās pieprasījuma vadītu pieeju, kas stiprinās sadarbību ar nozares pārstāvjiem un uzlabos iedzīvotāju nodarbināmību.

¹⁰ Komisijas paziņojums par Eiropas zaļo kursu, COM(2020) 640 final.

¹¹ Eiropas digitālā stratēģija, 2020. gads, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/content/european-digital-strategy>

¹² COM(2020) 102 final un COM(2020) 103 final.

¹³ COM(2020) 241 final.

1. KOPIĢS DARBS SASKAŅĀ AR PRASMJU PILNVEIDES PAKTU

Lai maksimāli palielinātu ietekmi, ko rada ieguldījumi prasmēs, kopīgas rīcības veicināšanai ir milzu iespējas. Prasmju politika un darbības ir kopīgas daudzām iesaistītajām personām. Ministrijas, izglītības un apmācības nodrošinātāji, pati nozare, pētniecības organizācijas, sociālie partneri, tirdzniecības palātas un nodarbinātības aģentūras ir tikai daļa no tiem, kas palīdz īstenot prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju. Saskaņoti centieni var ieviest skaidrību indivīdiem un uzņēmumiem visā vērtību ķēdē, samazināt izmaksas un koncentrēties uz prioritātēm.

Veiksmīgas prasmju programmas apvieno dažādus posmus, lai palīdzētu katram darbiniekam pilnveidot prasmes vai pārkvalificēties: sākot jau no tādu prasmju apzināšanas, kuras vajadzīgas dubultās pārkārtošanās norisei, līdz šo prasmju pilnveidošanai, izmantojot mērķtiecīgas mācību programmas, kā arī atbalstam šādu prasmju izmantošanai darbavietā vai jaunu darbvietu radīšanai.

Pirmais Prasmju programmas pamatelements ir veicināt sadarbību, izmantojot Prasmju pilnveides paktu.

1. darbība. Prasmju pilnveides pakts.

Pakts mobilizēs saskaņotus centienus, lai veiktu kvalitatīvus ieguldījumus visu darbaspējīgā vecuma cilvēku prasmēs visā Savienībā.

Prasmju pilnveides pakts apvienos visas (gan privātās, gan publiskās) ieinteresētās personas, kurām ir kopīgs mērķis pilnveidot Eiropas darbaspēka prasmes un to pārkvalificēt, lai cilvēki varētu piedalīties dubultās pārkārtošanās norisē. Visas šīs ieinteresētās personas parakstīs **hartu**, kurā būs noteikti galvenie principi¹⁴, kas ir būtiski darbaspēka prasmju pilnveidē un pārkvalifikācijā organizāciju iekšienē un arī visā vērtību ķēdē vai ekosistēmā. Harta tiks izveidota kopā ar ieinteresētajām personām.

Pakts veicinās publiskā un privātā sektora sadarbību. Konkrētāk, tas veidos **plaša mēroga partnerības**, arī reģionālā līmenī, stratēģiskajās rūpniecības ekosistēmās¹⁵ un prioritārajās jomās, kas noteiktas Eiropas zaļajā kursā, lai izpildītu vērienīgas apņemšanās. Šīs partnerības iesaistīs visas ieinteresētās personas, īpaši MVU, kuriem ir grūtības piekļūt prasmēm. Ieinteresētās personas tiks mudinātas apvienot speciālās zināšanas, resursus (piemēram, apmācības iespējas vērtību ķēdē) un finansējumu konkrētām prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas darbībām ar skaidrām saistībām, kas ļaus cilvēkiem saglabāt, mainīt darbu vai atrast jaunu darbu.

Piedāvājot vienotu kontaktpunktu ES līmenī, pakts arī **atvieglos piekļuvi informācijai par ES finansēšanas** instrumentiem prasmju jomā.

Pakta īstenošana sāksies Eiropas Arodprasmju nedēļas laikā 2020. gada novembrī, un tajā iesaistīsies Eiropas sociālie partneri, Eiropas Parlaments, Eiropas Savienības Padomes prezidentvalsts, Eiropas Komisija, ieinteresētās personas no stratēģiskās rūpniecības ekosistēmas un citas ieinteresētās personas.

Migels vada nelielu uzņēmumu, kas piegādā specializētas elektromobiļu detaļas. Viņš darbojas jomā, kurā notiek strauja tehnoloģiju attīstība. Pateicoties Prasmju pilnveides paktam, viņa uzņēmums ir iesaistījies plašā partnerībā, kas aptver visu piegādes ķēdi. Viņa darbinieki tagad var izmantot mūsdienīgu, kopā ar pētniecības institūtu izstrādātu apmācību objektos, kas pieder lielākiem uzņēmumiem.

Sociālie partneri attiecīgajā nozarē vienojas katrā attiecīgajā uzņēmumā ieviest vairākus

¹⁴Tie ietvers diskriminācijas novēršanas un dzimumu līdztiesības apsvērumus.

¹⁵Kā norādīts 2020. gada martā pieņemtajā ES industriālajā stratēģijā.

“apmācības vēstniekus”. Tie ir darbinieki, kas informē savus kolēģus par apmācības iespējām un apmācības tiesībām un motivē viņus tās izmantot. Jo īpaši mazkvalificētas personas var nevēlēties runāt ar saviem vadītājiem par apmācības vajadzībām. Vēstnieki palīdzētu pārvarēt šo šķērslī.

Prasmju pilnveides pakts saista jau esošās ES sadarbības iniciatīvas un attiecīgā gadījumā ir vienots kontaktpunkts šādiem pasākumiem.

- **Plāns nozaru sadarbībai prasmju jomā**, kas definē nozaru prasmju apzināšanu, apzina galvenās profesijai vajadzīgās prasmes, nosaka profesionālos profilus un izvērsi apmācības programmas. Ideja par prasmju apguvi darbam ir iekļauta plānu pamatstruktūrā, un šie plāni tiks paplašināti, pielāgoti vairākām nozarēm un tiem tiks piešķirts lielāks budžets. Plānu darbības process tiks ievērojami paātrināts, lai nodrošinātu, ka tiek panākti savlaicīgi rezultāti atbilstoši uzņēmumu un indivīdu vajadzībām pēc prasmēm. Pārstrādātie plāni tiks saistīti arī ar nodarbinātības iespējām mācību programmas beigās.
- **Spēcīgāka Eiropas Mācekļību alianse.** Kā izklāstīts paziņojumā “Jauniešu nodarbinātības atbalsts – tilts uz darbvietām nākamajai paaudzei”¹⁶, tā izmantos jaunas saistības, lai, neraugoties uz pašreizējo ekonomikas lejupslīdi, atbalstītu mācekļības piedāvājumus un izstrādātu mācekļības programmas. Atjaunotā alianse veidos jaunas valstu mācekļības koalīcijas, uz klausot mācekļu viedokli un pastiprinot sociālo dialogu.
- **Digitālo prasmju un darbvietu koalīcija** apzinās dalībvalstu, uzņēmumu, sociālo partneru, bezpeļņas organizāciju un izglītības sniedzēju saistības attiecībā uz jaunām apmācības programmām, pieņemšanu darbā vai esošā darbaspēka pārkvalifikāciju, lai uzlabotu digitālās prasmes. Pēc nesenā aicinājuma uzņemties saistības Covid-19 kontekstā ir saņemti vairāk nekā 70 jauni solījumi uzņemties saistības¹⁷. Stiprinot administratīvo atbalstu koalīcijai, Komisija nodrošinās vienotu kontaktpunktu, kas arī MVU dos iespēju dalīties ar digitālo saturu, paraugpraksi un apmācības iespējām.

Prasmju pilnveides pakts aptver visas nozares un ir pieejams visām ieinteresētajām personām. **Tas sākotnēji pievērsīsies tām rūpniecības ekosistēmām, kuras smagi skārusi pašreizējā krīze, un Eiropas zaļajā kursā noteiktajām prioritārajām jomām, kurās atveseļošanas procesam būs vajadzīgas vērienīgas prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas stratēģijas, vēlāk aptverot citas ekosistēmas un jomas.**

- **Veselība.** Covid-19 pandēmija mums atgādināja, cik lielā mērā mēs esam atkarīgi no veselības aprūpes darbiniekiem, kuriem ir jāapgūst prasmes un jāiziet apmācība par infekciju ierobežošanu, karantīnas protokoliem, aizsarglīdzekļu izmantošanu un klīniskās pārvaldības pienākumiem. Lai gan veselības un sociālās aprūpes nozare veido 10 % no kopējās nodarbinātības ES, tiek lēsts, ka jaunu darbvietu skaits pieaugs par vairāk nekā 830 000, kas kopā ar aizvietošanas vajadzībām ir 8 miljoni darbvietu nākamo 10 gadu laikā¹⁸. Turklāt, lai apmierinātu veselības aprūpes organizāciju vajadzības sekmīgi ieviest jaunas digitālās tehnoloģijas, piemēram, mākslīgo intelektu, kas uzlabo aprūpes kvalitāti un palielina dalībvalstu veselības aprūpes sistēmu efektivitāti, līdz 2030. gadam ievērojami pieaugs pieprasījums pēc

¹⁶ COM(2020) 276 final.

¹⁷ Saistības ir privātu vai publisku organizāciju apņemšanās sniegt tiešu ieguldījumu, lai mazinātu digitālo prasmju trūkumu, ar ko saskaras Eiropa, piemēram, apņemoties nodrošināt prasmju apmācību vai praksi vai piekļuvi digitālo prasmju attīstības iespējām. Tās var apskatīt: <https://pledgeviewer.eu/>.

¹⁸ CEDEFOP Prasmju panorāma. Veselības aprūpes speciālisti un saistīto profesiju speciālisti.

pamatprasmēm un padziļinātām digitālajām prasmēm¹⁹. Tas liecina par ievērojamu prasmju trūkumu, kas tikai saasināsies demogrāfiskās novecošanas un hronisko slimību pieauguma dēļ. Lai garantētu valstu labklājības sistēmu augstu noturības un taisnīguma līmeni visā ES, ir ļoti svarīgi šo plaisu novērst.

- **Būvniecība.** Covid-19 pandēmija spēcīgi skārusi nozari²⁰, ko galvenokārt veido nelieli uzņēmumi un mikrouzņēmumi, kas nodrošina vietējo nodarbinātību (vairāk nekā 90 % ir MVU²¹). Šai nozarei, kurā strādā 12 miljoni darba ņēmēju, ir grūti piesaistīt jauniešus un kvalificētus darbiniekus²². Prasmju trūkums ir redzams saistībā ar zaļo projektēšanu, tehnoloģijām un materiāliem. Sākoties ekonomikas atlabšanai, ir kļuvis skaidrs, ka prasmju pilnveides pasākumi ir jākoncentrē uz energoefektivitāti un resursu efektīvu izmantošanu, decentralizētiem atjaunojamās enerģijas risinājumiem, aprīti, digitalizāciju un esošo ēku renovāciju atbilstoši pieejamības prasībām²³. Kvalificētu būvstrādnieku pieejamība ir Eiropas zaļajā kursā iekļautās renovācijas viļņa iniciatīvas panākumu atslēga.
- **Autobūve un transports.** Covid-19 pandēmijas laikā ieviestie ceļošanas ierobežojumi ir būtiski ietekmējuši aviācijas, dzelzceļa, jūras, iekšzemes kuģošanas un autoceļu nozari, un tie ir spēcīgi skāruši transporta nozari, kurā ES ir nodarbināti vairāk nekā 9 miljoni cilvēku²⁴. Ierobežošanas pasākumi arī būtiski traucēja autobūves nozares un tās plašās piegādes ķēdes darbību, jo rūpnīcu slēgšana skāra vismaz 1,1 miljonu darbviētu²⁵. Autobūves nozare, kas veido 7 % no ES IKP, jau saskārās ar lielām strukturālām pārmaiņām un nepieciešamību ieguldīt digitalizācijā, zaļajās tehnoloģijās (piemēram, akumulatoros²⁶, lai nodrošinātu transporta elektrifikāciju un citus alternatīvo degvielu risinājumus) un lielākā savienojamībā un automatizācijā, kā arī pārveidot esošos uzņēmējdarbības modeļus un vērtību ķēdes. Transporta un jo īpaši autobūves nozarei ir vajadzīga skaidra programma, lai palielinātu jaunu prasmju klāstu, kas ietver lielo datu analīzi, programmatūras izstrādi, mākslīgo intelektu, robotiku, ķīmiju, elektronisko inženieriju un jaunas vispārīgās prasmes. Būtu jāveicina šo prasmju maksimāla izmantošana visā ekosistēmā un piegādes ķēdēs, piemēram, izvērsot elektrouzlādes infrastruktūru.
- **Tūrisms.** Covid-19 pandēmijas dēļ nozares darbība ir samazinājusies par 80 %, un, ja netiks veikti steidzami pasākumi, ir apdraudēti 6 miljoni darbviētu²⁷. Nepieciešamās prasmes ir dažādas – no tiešsaistes tirdzniecības, atkritumu pārstrādes un apsaimniekošanas, ūdens un enerģētikas pakalpojumiem pārejai uz ilgtspējīgāku tūrisma līdz starpkultūru izpratnei un saziņai, kā arī jauniem sanitārajiem protokoliem²⁸. Ceļotāju pieredzes optimizēšanas pamatā būs digitālo datu un cilvēku pakalpojumu apvienojums. Šo prasmju trūkums un jauni darba profili jau ir noteikti esošajā plānā²⁹. Tagad tas ir jāpaplašina, jo tehnoloģiskā inovācija un sociālās

¹⁹ EIT Health and McKinsey, 2020., *Transforming healthcare with AI: The impact on the workforce and organisations* (Veselības aprūpes pārveide ar MI – ietekme uz darbaspēku un organizācijām).

²⁰ ESAO, Covid-19 ierobežošanas pasākumu sākotnējās ietekmes uz ekonomikas darbību novērtēšana, 1. attēls.

²¹ 2017. gadā 94 % būvniecības uzņēmumu bija MVU, Eurostat [sbs_sc_con_r2].

²² European Builders Construction, tīmekļa vietne par prasmēm.

²³ Direktīva (ES) 2019/882 par produktu un pakalpojumu piekļūstamības prasībām.

²⁴ Transports skaitļos, 2019. gads: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f0f3e1b7-ee2b-11e9-a32c-01aa75ed71a1>.

²⁵ Eiropas Autoražotāju asociācija (ACEA), *Employment impact of COVID-19 on the European auto industry* (Covid-19 ietekme uz nodarbinātību Eiropas autobūves nozarē).

²⁶ Par akumulatoru nozarē nepieciešamajām prasmēm ir sākus plāna projekts “ALBATTs”, kas būs svarīgs ne tikai autobūves nozarei, bet arī augošajai enerģijas uzkrāšanas nozarei.

²⁷ COM(2020) 550 final. Tūrisms un transports 2020. gadā un pēc tam.

²⁸ C(2020) 3251 “ES norādījumi par tūrisma pakalpojumu pakāpenisku atsākšanu un viesmīlības iestāžu sanitārajiem protokoliem — Covid-19”, 2020/C 169/01.

²⁹ <https://nexttourismgeneration.eu/>.

tendences mainās straujāk, nekā daži uzņēmumi spēj turēties līdzī. Darbiniekiem būs jāspēj strādāt dažādās struktūrvienībās, dažādos līmeņos un izmantot dažādus instrumentus un lietojumprogrammas.

2. PRASMJU APGUVE DARBAM: POLITIKAS SASKAŅOŠANA, LAI GŪTU REZULTĀTUS

Iestrādājot ideju par “prasmju apguvi darbam”, kas ir otrais Prasmju programmas pamatelements, tiek izmantota visaptveroša pieeja prasmju pilnveidei un pārkvalifikācijai, aptverot visu vērtību ķēdi.

Tā sākas ar uzticamu atziņu par prasmēm apzināšanu, kas vajadzīga, lai sagatavotu darba tirgus vajadzībām atbilstošu apmācību. Šīs atziņas ir jāiekļauj valstu prasmju stratēģijās un apmācības un izglītības sistēmās. Atsevišķiem uzņēmumiem būtu arī jāizstrādā iekšējie procesi, kas palīdzētu noteikt prasmju trūkumu, un pasākumi, kas paredzēti darbinieku prasmju pilnveidei.

Šajā iedaļā ir izklāstīti galvenie elementi pieejā “prasmju apguve darbam”, kuras mērķis ir atbalstīt ES darbaspēku, pilnībā izmantojot zaļās un digitālās pārkārtošanās sniegtās priekšrocības.

2.1. Prasmju apzināšanas uzlabošana: pamats prasmju pilnveidei un pārkvalifikācijai

Lai panāktu to, ka cilvēki var apgūt prasmes, kas vajadzīgas pašreizējā vai turpmākajā darbā, vispirms ir nepieciešama atjaunināta informācija par nepieciešamajām prasmēm. Taču bieži vien, lai izdarītu pareizo izvēli, prasmju apzināšana notiek pārāk vēlu. Ir vajadzīga pieejama, viegli saprotama, mērķtiecīga un atjaunināta vajadzīgo prasmju analīze. Papildus absolventu apzināšanas apsekojumiem un administratīvo datu saskaņošanai liels potenciāls ir mākslīgajam intelektam un lielo datu analīzei. Mākslīgo intelektu un lielos datus var izmantot, lai dažādās nozarēs noteiktu jaunus darba profilus, pamatojoties uz vajadzīgajām specifiskajām prasmēm.

ES aģentūra *Cedefop*, izmantojot darba sludinājumus tiešsaistē, ir izmēģinājusi lielo datu analīzi, lai pētītu prasmes, ko pieprasa darba devēji reģionālā līmenī³⁰, savukārt plānos nozaru sadarbībai prasmju jomā ir aplūkotas nepieciešamās prasmes galvenajās nozarēs. Pamatojoties uz šiem veiksmes stāstiem, ir vajadzīgi jauni pasākumi, lai vēl vairāk padziļinātu prasmju apzināšanu, ņemot vērā gan reģionālās, gan nozaru dimensijas, apkopotu šīs prasmes un tās pieejamā veidā darītu zināmas arī izglītības un apmācības iestādēm un organizācijām.

2. darbība. Prasmju apzināšanas pastiprināšana

Lai pastiprinātu prasmju apzināšanu un izplatītu gūtos rezultātus, Komisija:

- atbalstīs jaunas un padziļinātas prasmju apzināšanas attīstīšanu, arī reģionālā un nozaru līmenī. Pamatojoties uz *Cedefop* lielo datu analīzes izmēģinājuma projektu, tiks izveidots
-

³⁰*Cedefop, Skills OVATE, NUTS 2 līmenis.*

pastāvīgs tiešsaistes rīks, kurā tiks publicēta reāllaika informācija, lai visas ieinteresētās personas to varētu izmantot³¹. Tiks izskatītas iespējas, kā ar partnerību starpniecību izmantot privātu darba piedāvājumu portālu un nacionālā līmenī veiktas prasmju apzināšanas datus;

- centralizēs un plaši izplatīs prasmju apzināšanas datus, izmantojot Prasmju pilnveides paktu, sinerģijā ar Eiropas Pētniecības telpu;
 - veicinās sociālo partneru līdzdalību darba tirgus prognozēs un apmācības vajadzību noteikšanu, lai attīstītu prasmju apzināšanu;
 - mudinās valsts un privātos nodarbinātības dienestus izmantot prasmju apzināšanu un jo īpaši rosinās valsts nodarbinātības dienestu (VND) tīklu veicināt saistībā ar pieaugošajām darba iespējām trūkstošo prasmju un tendenču agrīnu apzināšanu, arī labāk izmantot ES iekšējās mobilitātes un migrācijas no trešām valstīm potenciālu.
 - indivīdu vajadzībām atbilstošu prasmju apzināšanā gūtu informāciju sniegs *Europass* – ES platformā, kurā cilvēki var pārvaldīt savas mācības un karjeru. Tas palīdzēs cilvēkiem izvēlēties studijas, mācības un darbu, kā arī palīdzēs konsultantiem un mentoriem, cita starpā, valsts nodarbinātības dienestos.
-

2.2. Valstu prasmju stratēģiju veicināšana, nodarbinātības dienestu nozīme un likumīga migrācija

Lai apgūtu prasmes darbam, ir vajadzīgas valstu prasmju stratēģijas, kurās iesaistītas visas ieinteresētās personas. Valstu prasmju stratēģijas, kas izstrādātas un īstenotas, izmantojot starpresoru pieeju, saskaņo centienus nodarbinātības, izglītības, pētniecības, rūpniecības un reģionālās attīstības politikas jomās. Tām būtu jāiesaista sociālie partneri, pilsoniskā sabiedrība, izglītības un apmācības jomas un darba tirgus ieinteresētās personas un jābalstās uz esošajām valstu prasmju stratēģijām.

Ņemot vērā pašreizējo krīzi un tās ietekmi uz bezdarbu, īpaši jauniešu bezdarbu, valsts un privātajiem nodarbinātības dienestiem sadarbībā ar valsts izglītības un apmācības iestādēm un pakalpojumu sniedzējiem, kā arī valstu digitālo prasmju un darbvietu koalīcijām jāsniedz būtisks ieguldījums valsts prasmju stratēģijās. VND var būt lielāka nozīme, palīdzot cilvēkiem atrast vairāk un labākas iespējas pilnveidot savas prasmes un pārkvalificēties, kā arī palielinot izglītības un apmācības sistēmu atbilstību darba tirgus vajadzībām. Valstu prasmju stratēģijās valsts un reģionālā politika un ieguldījumi tiek pielāgoti galvenajām problēmām, par kurām panākta kopīga vienošanās. Šīs stratēģijas ir arī dalībvalstu orientieris kopā ar Eiropas fondiem līdzfinansētajos projektos.

Ar stratēģiskāku pieeju likumīgai migrācijai, kas vērsta uz talantu labāku piesaistīšanu un noturēšanu, var risināt arī jautājumu par to, ka jāapgūst prasmes, kas piemērotas dubultās pārkārtošanās procesam, un reaģēt uz demogrāfiskajām problēmām. Dalībvalstis joprojām ir kompetentas lemt par to, cik daudz migrējošo darba ņēmēju tās uzņem, bet spēcīga ES sistēma var tām palīdzēt piesaistīt ES vajadzīgos migrējošos darba ņēmējus un nodrošināt, ka darbaspēka migrācija sniedz labumu visiem. Lai novirzītu likumīgo migrāciju uz reģioniem un profesijām, kurās trūkst prasmju, ir vajadzīga labāka saskaņošana un skaidras procedūras. Ir jādara vairāk, lai uzlabotu likumīgos ceļus ieceļošanai ES un trešo valstu valstspiederīgo kompetenču atzīšanu ES darba tirgū. Tas būtu jādara partnerībā ar trešām valstīm, lai veicinātu gan attīstību, gan mobilitāti, palielinot ieguldījumus prasmēs. Visbeidzot, tikpat svarīgi ir stratēģiskāk izmantot to trešo valstu migrantu potenciālu un prasmes, kuri jau uzturas ES. Neraugoties

³¹Tiešsaistes rīks nodrošinās detalizētu un atjauninātu prasmju apzināšanu, jo īpaši reģionālā un nozaru līmenī, sniedzot reāllaika ieskatu par darba tirgū vajadzīgajām prasmēm; šo analīzi var atkārtot ar īsiem starplaikiem, un tā ļauj noteikt vajadzīgo prasmju tendences un apzināt jaunas prasmju vajadzības.

uz izglītības līmeņa paaugstināšanos, viņi joprojām saskaras ar vidēji zemāku kvalifikācijas līmeni, kas ir šķērslis ilgtermiņa integrācijai darba tirgū.

3. darbība. ES atbalsts stratēģiskai valsts mēroga prasmju pilnveides darbībai

Komisija atbalstīs visas dalībvalstis, lai tās varētu sagatavot holistiskas, valsts mēroga prasmju stratēģijas, kurās izmantota starpresoru pieeja. Tas balstīsies uz darbu, kas ar ESAO jau paveikts 11 dalībvalstīs, kā arī uz citām esošajām prasmju stratēģijām dalībvalstu līmenī. Vajadzības gadījumā Komisija atbalstīs stratēģiju izstrādi vai pārskatīšanu un palīdzēs uzraudzīt progresu to īstenošanā. Komisija mudinās likvidēt ar dzimumu saistītus un citus diskriminējošus stereotipus. Tā īpašu uzmanību pievēršīs tam, cik nozīmīgas ir transversālās un uzņēmējdarbības prasmes, kā arī digitālās un zaļās pārkārtošanās norisei nepieciešamās prasmes, piemēram, tās, kas iegūtas zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas (STEM) studijās.

Komisija apvienos spēkus ar Eiropas valstu nodarbinātības dienestu tīklu, lai izstrādātu savstarpējas mācīšanās pasākumus nolūkā pievērst uzmanību darba tirgū vajadzīgajām prasmēm, īpaši attiecībā uz bezdarbniekiem un īstermiņa darba ņēmējiem. Tāpat pasākumi būs vērsti uz to, lai pastiprinātu konsultāciju pakalpojumu sniegšanu, arī nodarbinātām personām un jo īpaši neaizsargātām cilvēku grupām, un uz to, lai novērstu prasmju trūkumu, īpaši digitālo prasmju trūkumu. Turklāt tiks izpētīts, kā pilnībā izmantot pārrobežu sadarbības iespējas.

Ar gaidāmo Migrācijas un patvēruma paktu Komisija centīsies uzlabot likumīgus ceļus nokļūšanai ES, tostarp atsākot sarunas par Zilās kartes direktīvu, lai piesaistītu augsti kvalificētus darba ņēmējus. Pakts arī nodrošinās ticamus likumīgas migrācijas vietu piedāvājumus kā daļu no jaunām talantu partnerībām ar trešām valstīm un pētīs jaunus likumīgas migrācijas instrumentus.

Tā kā vienā dalībvalstī ir ļoti liels mazkvalificētu pieaugušo īpatsvars, attiecīgās valsts prasmju stratēģija ir atklājusi nepieciešamību veicināt pieaugušo izglītības kultūru un uzlabot līdzdalību un saskaņotību. Tādējādi **Pēteris**, kurš strādā viesnīcu un tūrisma nozarē, savā dzimtajā reģionā varēja piedalīties jaunā pieaugušo profesionālās izglītības programmā. Programmā jauns uzsvars likts uz digitālajām prasmēm un transversālajām prasmēm, kas tūrisma nozarē strādājošajiem arvien vairāk ir vajadzīgas.

2.3. Profesionālās izglītības un apmācības (PIA) pielāgošana nākotnes vajadzībām

Organizācijām, kas sniedz izglītību un apmācību, ir jāgādā par to, lai attiecīgās prasmes tiktu apgūtas visā mūžizglītības laikā. Jau pašā Eiropas sadarbības sākumā profesionālā izglītība un apmācība (PIA) ir bijusi ES projekta pamatā, un kopš tā laika tā ir kļuvusi arī par daļu no plašākas Eiropas sadarbības sistēmas izglītības un apmācības jomā un no Eiropas izglītības telpas. Mūsdienās aptuveni puse gados jaunu izglītojamo ES ir profesionālās izglītības un apmācības apguvēji, kuri arvien biežāk izvēlas iegūt augstāka līmeņa izglītību³². Eiropai ir vajadzīgas dinamiskas, noturīgas un nākotnes vajadzībām pielāgotas PIA sistēmas, kas var palīdzēt jauniešiem ienākt mainīgajā darba tirgū un nodrošināt, ka pieaugušajiem ir piekļuve profesionālās izglītības programmām, kas pielāgotas dubultajai – zaļajai un digitālajai – pārkārtošanai.

4. darbība. Priekšlikums Padomes ieteikumam par profesionālo izglītību un apmācību

³²PIA programmas aptver dažādus izglītības un apmācības līmeņus. Absolūtos skaitļos lielākais PIA audzēkņu skaits (8,5 miljoni izglītojamo) tiek uzņemts vidējās izglītības līmeņa programmās. Salīdzinājumam – 1,5 miljoni izglītojamo pēcvidusskolas neterciārajā izglītībā, 1,2 miljoni izglītojamo īsajā terciārajā ciklā, 1,2 miljoni izglītojamo bakalaura līmenī un 0,7 miljoni izglītojamo maģistra līmeņa aroda/profesionālajās programmās. Avots: UNESCO-ESAO-Eurostat (UOE) kopīga datu vākšana par izglītību un apmācību.

(PIA) ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai

Šodien Komisija pieņem priekšlikumu Padomes ieteikumam par profesionālo izglītību un apmācību ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai. Šī iniciatīva:

- ierosina modernizēt ES politikas redzējumu attiecībā uz PIA, lai jauniešiem un pieaugušajiem nodrošinātu prasmes, kas nepieciešamas, lai gūtu panākumus darba tirgū, un atbalstītu zaļo un digitālo pārkārtošanos, tostarp transversālas prasmes, nodrošinātu iekļautību un vienlīdzīgas iespējas un Eiropas PIA izveidotu par pasaules mēroga atsaucē standartu prasmju attīstībai;
- izklāsta principus šā redzējuma īstenošanai, tostarp lielāku uzmanību pievēršot mijiedarbībai ar citām izglītības nozarēm, lielākai mācību mobilitātei un darbam ciešā partnerībā ar darba devējiem. Tā arī popularizē PIA kā pievilcīgu izvēli gan sievietēm, gan vīriešiem un veicina neaizsargātu grupu iekļaušanu;
- nosaka PIA sistēmu mērķus, lai uzlabotu ar darbu saistītu mācību un mobilitātes iespēju pieejamību un profesionālās izglītības iestāžu absolventu nodarbināmību;
- ierosina vairākus pasākumus, kas jāīsteno ES līmenī, lai atbalstītu PIA reformu, jo īpaši attiecībā uz PIA iestāžu digitālās gatavības uzlabošanu, tostarp attiecībā uz PIA skolotājiem, mācekļiem un profesionālās izcilības centriem, kas saistīti ar pārdomātas specializācijas stratēģijām un/vai reģionālām inovācijas un izaugsmes stratēģijām.³³

Kas ir profesionālās izcilības centrs?

Pastāv daudz dažādu veidu profesionālās izcilības centri (PIC). Neraugoties uz šo daudzveidību, var izdalīt divus vispārējus PIC veidus: 1) īpaši izveidoti vai izraudzīti centri, kas ir nacionālu/reģionālu profesionālās izcilības sistēmu sastāvdaļa, un 2) centri, kas ir atsevišķi PIA pakalpojumu sniedzēji un kas darbojas kā reģionāli, subreģionāli vai nozaru centri³⁴. Tie atbalsta uzņēmējdarbības iniciatīvas un darbojas kā zināšanu un inovācijas centri uzņēmumiem, jo īpaši MVU. Ierosinātā ieteikuma mērķis ir atbalstīt 50 profesionālās izcilības centru izveidi³⁵, kas būtu pasaules līmeņa atsaucē punkti gan jauniešu sākotnējai apmācībai, gan pieaugušo prasmju pilnveidei un pārkvalifikācijai³⁶.

Piemēram, PIA centrs, kas darbojas kultūras un radošajās nozarēs (KRN) un ko finansē programma “Erasmus”, veido zināšanu autoru (pētniecības un PIA pakalpojumu sniedzēju) un uzņēmumu tīklu ar partneriem citās valstīs. Tīkls izveido inovācijas centrus, kas atbalsta nozaru MVU, kvalificētus speciālistus un PIA apguvējus. Tas izstrādā un ievieš mācību programmu, kas vērsta uz uzņēmējdarbību, problēmu risināšanu, kritisko domāšanu un procesu/produktu inovāciju, kā arī uzņēmējdarbības inkubatoriem PIA apguvējiem un KRN darbiniekiem, kā arī pasniedzējiem.

2.4. Iniciatīvas “Eiropas universitātes” izvēšana un zinātnieku prasmju pilnveide

Augstākā izglītība ir būtisks līdzeklis, kas studentiem nodrošina nākotnē vajadzīgās prasmes. Universitātes dod padziļinātas zināšanas un prasmes, kas palīdz sabiedrībai ieviest inovācijas tās lielo problēmu risināšanā. Tās nodrošina iespēju cilvēkiem apgūt augsta līmeņa prasmes, kas veicina viņu profesionālo, sociālo un personīgo attīstību. Strauji mainīgās darba tirgus un sabiedrības pārveides dēļ ir jāpārkārto augstākās izglītības iestādes un jāuzlabo to saskaņotība ar ekonomikas vidi, lai nodrošinātu, ka

³³Lai atbalstītu PIA izcilību un internacionalizāciju, Eiropas profesionālajos pamatprofilos būtu noteikta daļa no kopīgā mācību satura Eiropas līmenī. Profili – kā daļa no *Europass* platformas un attiecīgā gadījumā papildināti ar profesionālās digitālās mācīšanās rīkiem – var ievērojami atvieglot izglītojamo un darba ņēmēju mobilitāti, kvalifikāciju automatisku atzīšanu un kopīgu profesionālās izglītības un apmācības programmu, kvalifikāciju un mikroapliecinājumu izstrādi.

³⁴Eiropas Komisijas pētījums par profesionālās izcilības centru kartēšanu: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8250&furtherPubs=yes>.

³⁵Šis mērķis pamatojas uz Komisijas priekšlikumu nākamajai daudzgadu finanšu shēmai.

³⁶Šo darbību koordinēs ar Eiropas Pētniecības telpu.

absolventiem ir izglītība un prasmes, kas nepieciešamas darba tirgū, un īpaši tās, kas nepieciešamas dubultās pārkārtošanās īstenošanai.

Pētnieki ir zinātnes un inovācijas priekšplānā, un viņiem ir vajadzīgs īpašs prasmju kopums. Var darīt vēl vairāk, lai definētu šo prasmju kopumu un pamatprasmes, kas nepieciešamas veiksmīgai karjerai akadēmiskajā vidē un ārpus tās, kā arī lai veicinātu zinātnieku mobilitāti visā Eiropā.

5. darbība. Iniciatīvas “Eiropas universitātes” izvērsšana un zinātnieku prasmju pilnveide

Lai **izvērstu iniciatīvu “Eiropas universitātes”**, Komisija ciešā sadarbībā ar ieinteresētajām personām un dalībvalstīm:

- pilnībā izvērsīs iniciatīvu “Eiropas universitātes” saskaņā ar programmu “Erasmus” (2021-2027) un programmu “Apvārsnis Eiropa”, tostarp likvidējot šķēršļus efektīvai un dziļākai transnacionālai sadarbībai starp augstākās izglītības iestādēm un padziļinot sadarbību ar ekonomikas dalībniekiem, jo īpaši lai veicinātu dubulto pārkārtošanos. Iniciatīva “Eiropas universitātes” noteiks standartus augstākās izglītības iestāžu pārveidei visā Eiropas izglītības telpā un Eiropas pētniecības telpā, arī padarot mūžizglītību un talantu apriti par realitāti;
- izpētīs iespējas, kas izriet no to pētniecības un inovācijas dimensijas, lai palīdzētu novērst šķēršļus efektīvai transnacionālai sadarbībai starp augstākās izglītības iestādēm, izmantojot pieredzi, kas gūta izmēģinājuma uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus saskaņā ar programmu “Erasmus+” un programmu “Apvārsnis 2020”. Komisija noteiks jomas, kurās nepieciešams atbalsts dalībvalstu rīcībai, domās par konkrētu pieeju attiecībā uz “Eiropas grādu” un izskatīs iespējas pieņemt Eiropas Universitātes statūtus (lai risinātu pārrobežu juridiskos jautājumus) un izveidot Eiropas atzīšanas un kvalitātes nodrošināšanas sistēmu;
- sadarbosies ar Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūtu (EIT) un citām ar Eiropas pētniecības telpu saistītām iniciatīvām, lai apvienotu uzņēmējdarbības, izglītības un pētniecības jomas vadošās organizācijas, jo īpaši ar zināšanu un inovāciju kopienu starpniecību izstrādātu inovatīvu mācīšanu un mācīšanos, apmācītu nākamās paaudzes novatorus un atbalstītu augstākās izglītības iestāžu pāreju, tām kļūstot vairāk par uzņēmējdarbības organizācijām;
- apvienos akadēmiskās aprindas un rūpniecību, izmēģinot jauna veida zināšanu apmaiņu saskaņā ar “talanti pēc pieprasījuma” principu, lai apmierinātu uzņēmumu pētniecības un inovācijas vajadzības, integrējot universitāšu un uzņēmumu sadarbību.

Lai **pilnveidotu zinātnieku prasmes**, Komisija ciešā sadarbībā ar ieinteresētajām personām un dalībvalstīm:

- izstrādās Eiropas kompetenču sistēmu pētniekiem un atbalstīs pētnieku pamatprasmju kopuma attīstību;
 - noteiks pētnieku prasmju taksonomiju, kas dos iespēju statistiski uzraudzīt intelektuālā darbaspēka apriti un vienoties ar dalībvalstīm par rādītāju kopumu, lai varētu veikt uzraudzību un statistisko analīzi;
 - izstrādās atvērtās zinātnes un zinātnes pārvaldības mācību programmas pētniekiem.
-

2.5. Prasmes, kas nepieciešamas zaļās un digitālās pārkārtošanās norisei darbvietā un ārpus tās

Nākotnes darbavietām nepieciešamas prasmes, kas vajadzīgas dubultās pārkārtošanās īstenošanai. Zaļās pārkārtošanās īstenošanai ir vajadzīgi ieguldījumi cilvēku prasmēs, lai palielinātu to profesionāļu skaitu, kuri izstrādā un pārvalda zaļās tehnoloģijas, arī digitālās tehnoloģijas, izstrādā zaļos produktus, pakalpojumus un uzņēmējdarbības modeļus, rada inovatīvus dabā balstītus risinājumus un palīdz samazināt

darbību ietekmi uz vidi³⁷. Turklāt Eiropa par klimatneitrālu kontinentu, resursu ziņā efektīvu sabiedrību un aprites ekonomiku kļūs tikai tad, ja iedzīvotāji un darbaspēks būs informēti un sapratīs, kā zaļi domāt un rīkoties.

Turklāt, lai panāktu uz cilvēku vērstu digitālo pārkārtošanos, ir vajadzīgas būtiskas izmaiņas digitālajās prasmēs. Jau tagad eiropiešiem (gan vīriešiem, gan sievietēm) ir vajadzīgas digitālās prasmes gan dzīvē, gan darbā: dažās nodarbinātības kategorijās vairāk nekā 90 % darbvieta ir vajadzīgas īpaša veida digitālās prasmes³⁸. Pandēmija un tās ietekme uz mūsu dzīvi un ekonomiku izgaismoja digitalizācijas nozīmīgumu visās ES ekonomikas un sabiedrības jomās. Faktiski ierobežošanas pasākumu laikā gandrīz 4 no 10 darbiniekiem sāka tāldarbu³⁹. Turklāt no 2005. līdz 2016. gadam digitāli intensīvās nozarēs tika radīti 40 % jaunu darbvieta⁴⁰. Tomēr strauji augošo pieprasījumu pēc digitālās jomas speciālistiem nevar apmierināt. Piemēram, kibernetikas jomā trūkst 291 000 speciālistu⁴¹.

Turklāt digitālo tehnoloģiju ieviešanai visās ekonomikas nozarēs, arī ar tehnoloģijām nesaistītās nozarēs, būs vajadzīgs darbaspēks ar augstākām digitālajām prasmēm visos prasmju līmeņos un visos vecumos. Covid-19 pandēmija un no tās izrietošie ierobežošanas pasākumi bija milzīgs atgādinājums, ka Eiropas darbaspēkam – un plašākā nozīmē visiem iedzīvotājiem – ir strauji jāpaaugstina savu digitālo prasmju līmenis⁴². Tas bija īpaši redzams izglītības nozarē – gan studentiem, gan skolotājiem, gan pasniedzējiem.

6. darbība Dubultās pārkārtošanās atbalstam vajadzīgās prasmes

Komisija atbalstīs tādu **prasmju apguvi, kas vajadzīgas priekš zaļās pārkārtošanās,**

- definējot zaļās pārkārtošanās prasmju taksonomiju, kas ļaus statistiski uzraudzīt profesiju zaļināšanu;
- vienojoties ar dalībvalstīm par rādītāju kopumu, lai varētu uzraudzīt un statistiski analizēt zaļo prasmju attīstību;
- izstrādājot Eiropas kompetenču ietvarstruktūru izglītībai klimata pārmaiņu, vides jautājumam, pārkārtošanās uz tīru enerģiju un ilgtspējīgas attīstības jomā, kurā tiks izskaidroti dažādie zaļo kompetenču līmeņi;
- atbalstot zaļo pamatprasmju attīstīšanu darba tirgū, lai virzītu apmācību visā ekonomikā ar mērķi radīt tādu profesionāļu paaudzi un zaļās ekonomikas dalībniekus, kas ir atbildīgi par klimatu, vidi un veselību;
- palīdzot integrēt vides un klimata apsvērumus skolās, augstākajā izglītībā, profesionālajā izglītībā un apmācībā, kā arī arodapmācībā.

Komisija atbalstīs **digitālās prasmes visiem**, jo īpaši,

- atjauninot Digitālās izglītības rīcības plānu un nākot klajā ar redzējumu, kā uzlabot digitālo prātību, prasmes un spējas visos izglītības un apmācības līmeņos un visos digitālo prasmju

³⁷ ES Bioekonomikas stratēģijas ieviešana ir labs piemērs, kā doties šajā virzienā, īstenojot darbības, kas veicina prasmju attīstību, sinerģiju ar izglītību un mūžizglītību.

³⁸ [ICT for work: Digital Skills in the Workplace \(IKT darbam: digitālās prasmes darbavietā\), pētījums, ko Eiropas Komisijas uzdevumā veicis Ecorys un Dānijas Tehnoloģiju institūts, 2017. gads.](#)

³⁹ [Eurofound, Living, Work and Covid-19 \(Dzīve, darbs un Covid-19\), 2020. gada aprīlis.](#)

⁴⁰ ESAO (2019), [Going Digital: Shaping Policies, Improving Lives](#) (Digitalizācija – rīcībpolitiku izstrāde, dzīves uzlabošana), OECD Publishing, Parīze. Sk. [ESAO 2019. gada nodarbinātības perspektīvas](#): “Darba nākotne”, 2.1. ielikums.

⁴¹ ENISA, *Cybersecurity skills development in the EU* (Kibernetikas nepieciešamo prasmju attīstība ES), 2020. gada marts.

⁴² Komisijas digitālās ekonomikas un sabiedrības indekss (*DESI*) katru gadu uzrauga gan pamatprasmju, gan padziļinātu digitālo prasmju līmeni katrā dalībvalstī un ES.

līmeņos (no zema līdz padziļinātam). Pamatojoties uz Covid-19 krīzē gūto pieredzi tādās jomās kā mācīšanās tiešsaistē, rīcības plāna mērķis ir atbalstīt stabilu digitālo kompetenču un organizatorisko spēju attīstību izglītības un apmācības sistēmās (tostarp tālmācībā), vienlaikus pilnībā izmantojot jauno tehnoloģiju, datu, saturu, rīku un platformu potenciālu, lai padarītu izglītību un apmācību piemērotu digitālajam laikmetam;

- īstenojot programmu “Digitālā Eiropa”, kuras mērķis ir veidot ES stratēģiskās digitālās spējas, stiprināt ieguldījumus superdatošanā, mākslīgajā intelektā, kibersdrošībā un padziļinātu digitālo prasmju attīstībā;
- atbalstot intensīvos digitālās apmācības kursus MVU un “digitālo brīvprātīgo” programmu nolūkā pilnveidot pašreizējā darbaspēka prasmes digitālajās jomās, kā jau paziņots ES MVU stratēģijā; Turklāt Komisija atbalstīs un savstarpēji saistīs MVU starpniekus, tādus kā kopas, Eiropas Biznesa atbalsta tīkls un digitālās inovācijas centri, lai palīdzētu MVU darbiniekiem uzlabot prasmes, arī ilgtspējības jomā;
- atbalstot ES IKT iniciētu “Jump-Start” apmācību, lai nodrošinātu īstermiņa intensīvu apmācību ar mērķi novērst IKT prasmju trūkumu, īpašu uzmanību pievēršot dzimumu līdzsvaram līdzdalībā.

Anna vada nelielu loģistikas uzņēmumu. Piedaloties IKT iniciētā “Jump-Start” apmācībā, viņa un viņas komanda ir uzkrājušas jaunas prasmes, kas vajadzīgas, lai plānotu un īstenotu klimatam nekaitīgus piegādes ceļus.

Lai virzītu dubulto pārkārtošanos, ir svarīgas STEM (zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas) prasmes. Straujas tehnoloģiskās inovācijas laikā uzņēmumiem ir vajadzīgi cilvēki ar augsta līmeņa prasmēm STEM priekšmetos. Šādas prasmes ir nepieciešamas, lai izmantotu jaunās tehnoloģijas, un augsts STEM prasmju līmenis ir būtisks, lai veicinātu inovāciju tādās progresīvās IKT jomās kā mākslīgais intelekts vai kibersdrošība. Tomēr tikai katrs piektais jauniešs Eiropā absolvē STEM terciāro izglītību, un katru gadu STEM absolventu skaits ir mazāks par diviem miljoniem⁴³. Šis skaits ir jāpalielina, un to varētu panākt, veicinot virzību uz STEM priekšmetiem, jo īpaši jaunu sieviešu vidū. Pašlaik izglītību STEM jomās ES iegūst uz pusi mazāk sieviešu nekā vīriešu, lai gan starp dalībvalstīm pastāv milzīgas atšķirības⁴⁴. Reģistrācija STEM nevis citās augstākās izglītības programmās bieži vien ir atkarīga no sekmēm vidusskolās⁴⁵, bet, tā kā meitenes pārsniedz zēnus digitālajā pratībā⁴⁶, kļūst skaidrs, ka nozīme ir arī vispārējai sabiedrības izpratnei un attieksmei⁴⁷. Jauniešiem, kas mācās, un jo īpaši meitenēm, ir labāk jāizskaidro iespējas, ko piedāvā STEM ceļa izvēle.

Ievērojams skaits cilvēku Eiropā demonstrē **centienus uzņēmējdarbības jomā**, tostarp vērojama arvien lielāka tendence virzīties uz sociālo uzņēmējdarbību. Kā viens, tā otrs veicina darbvietu radīšanu un sekmē ekonomikas izaugsmi, palielinot konkurenci, ražīgumu un inovāciju. Lai šie centieni kļūtu par realitāti, ir vajadzīgas būtiskas pārmaiņas, lai pievērstu uzmanību uzņēmējdarbības prasmju attīstīšanai. Uzņēmējdarbības aspekts būtu pienācīgi jāietver profesionālās orientācijas sistēmās un praksē. Informētības palielināšana par sociālās uzņēmējdarbības un citiem sociālās ekonomikas uzņēmējdarbības modeļiem arī var palīdzēt vairot uzņēmējdarbības pievilcību un interesi par to. Sociālā ekonomika, kas ir līdere darbvietu radīšanā,

⁴³ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Tertiary_education_statistics#Graduates.

⁴⁴ Eurostat dati par STEM terciārās izglītības absolventiem [educ_uae_grad04].

⁴⁵ ESAO, [Why don't more girls choose STEM careers](#). (Kāpēc karjeru zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas jomā neizvēlas vairāk meiteņu).

⁴⁶ 2018. gada starptautiskais pētījums par datorpratību un informācijas pratību (ICILS).

⁴⁷ Eiropas Komisija, 2016., [Does the EU need more STEM graduates?](#) (Vai ES vajadzīgs vairāk absolventu zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas jomā?), 3.3.1. punkts.

piemēram, saistībā ar aprites ekonomiku, atbalsta arī sociālo iekļaušanu un zaļo pārkārtošanos.

Papildus tehniskajām prasmēm darba tirgū arvien vairāk ir vajadzīgas transversālas prasmes, piemēram, kopdarbība, kritiskā domāšana un radoša problēmu risināšana. Robotu un algoritmu pieaugošā ietekme uz darba tirgiem vēl vairāk palielina vajadzību pēc neatkārtojamām “cilvēka” prasmēm, piemēram, empātijas un pielāgošanās pārmaiņām sarežģītā vidē. Šīs prasmes ir īpaši svarīgas, arī ņemot vērā, ka demogrāfisko pārmaiņu dēļ pieaug senioru un aprūpes ekonomika, un darba tirgū tās ir ļoti pieprasītas. Lai gan skolām ir sava nozīme, bieži vien prasmes tiek apgūtas ārpus formālās izglītības – darbā un visa mūža garumā. Šīs prasmes var būt grūti identificēt, atzīt un paziņot par tām, tāpēc nākamajā ES rīcības posmā attiecībā uz transversālajām prasmēm to apgūšanai būs jāpieliek vairāk pūļu.

7. darbība. *STEM* absolventu skaita palielināšana un uzņēmējdarbības un transversālo prasmju veicināšana

Lai veicinātu nepieciešamo *STEM* absolventu skaita pieaugumu, Komisija:

- palielinās *STEM* studiju un karjeras pievilcību, veicot mērķtiecīgas darbības, lai piesaistītu meitenes un sievietes, un mudinot izmantot starpdisciplināru un inovatīvu mācīšanas un mācīšanās pieeju skolās, PIA un augstākajā izglītībā;
- saistībā ar paziņojumu par Eiropas izglītības telpu ievieš pasākumus skolotājiem, palīdzot novērst *STEM* skolotāju trūkumu ES valstīs un reģionos;
- veicinās zinātnisko izglītību pētniecības un inovācijas darbībās, piemēram, izstrādājot galveno kompetenču un novērtēšanas satvaru; izplatot pētniecības rezultātus par zinātnisko izglītību partnerībā ar *European SchoolNet* un izmantojot sociālo perspektīvu portālus, kas apvieno dažādu Eiropas valstu skolas, jo īpaši tās, kurām ir pieredze atvērtās izglītības kultūrā;
- veicinās integrētu satvaru un mācību nepārtrauktību, cita starpā, starp vidējās un augstākās izglītības sistēmām, izglītību un uzņēmējdarbību partnerībā ar uzņēmējdarbības profesionāļiem, un turpinās izmantot atvērtās izglītības un uz pētniecību balstītas metodes, konkursus un pilsonisko zinātni.

Lai veicinātu **uzņēmējdarbības prasmes**, Komisija uzsāks Eiropas rīcību uzņēmējdarbības prasmju jomā, kurā galvenā uzmanība tiks pievērsta uzņēmējdarbības gara attīstībai un noturīgākam darbaspēkam. Rīcībā ietilps:

- esošo tīklu izmantošana un savienošana nolūkā sniegt Eiropas atbalstu uzņēmējdarbībai topošajiem uzņēmējiem, koncentrējoties uz jaunām sievietēm uzņēmējām un pašnodarbinātības iespējām digitālā un zaļā ekonomikā, un kas ietver tiešsaistes resursu zināšanu platformu par uzņēmējdarbības prasmēm un sadarbības iespējām⁴⁸.
- atbalsts tādu programmu finansēšanai, kas paredzētas uzņēmējdarbības prasmju darbībām, Eiropas uzņēmēju mobilitātes un Eiropas Uzņēmējdarbības kompetenču satvara (*EntreComp*) sistemātiskai izmantošanai ;
- uzņēmējdarbības prasmju veicināšana visos izglītības un apmācības līmeņos – no pamatskolas un vidusskolas izglītības līdz PIA un augstākajai izglītībai –, lai sniegtu studentiem zināšanas un motivāciju veicināt uzņēmējdarbību.

Šī darbība papildinās Komisijas gaidāmo sociālās ekonomikas rīcības plānu, kas, cita starpā, veicinās sociālās ekonomikas sniegtās uzņēmējdarbības iespējas, piemēram, palīdzību vietējām kopienām, vietējo zaļo vienošanos panākšanu un neaizsargāto grupu aktivizēšanu.

⁴⁸ [Dzimumu līdztiesības stratēģijā norādīts, ka ES kohēzijas politika atbalsta sieviešu uzņēmējdarbību.](#)

Lai veicinātu **transversālās prasmes**, Komisija:

- nodrošinās stratēģisku satvaru transversālo prasmju atzīšanai, lai atbalstītu validēšanas speciālistus Eiropā;
- attīstīs resursus, lai atbalstītu transversālo prasmju validēšanu, ko veic darba devēji un nodarbinātības dienesti. Tas ietvers ES mēroga tiešsaistes kursu izpēti un ar tiem saistītus validēšanas speciālistiem paredzētus mikroaplīdzinājumus, kā arī validēšanas priekšgājēju organizāciju tīkla izveidi, kas var dalīties ar labāko praksi.

Ikgadējais **Eiropas Savienības jauno zinātnieku konkurss (EUCYS)** ir viens no Eiropas galvenajiem pasākumiem, lai demonstrētu jauno zinātnisko talantu. Tas stimulē valstu zinātnes konkursus (jauniešiem 14-20 gadu vecumā) un apvieno uzvarētājus, kuri sacenšas ar saviem Eiropas kolēģiem.

Covid-19 pandēmija un ar to saistītie norobežošanas pasākumi ir likuši saprast, cik svarīgas ir dzīves prasmes un mūsu spēja kā kopienai pielāgoties, pārvaldīt pārmaiņas un rūpēties vienam par otru. Šajā kontekstā būtiska nozīme ir noturībai, plašsaziņas līdzekļu lietotprasmei, pilsoniskajai kompetencei, finanšpratībai, vides pratībai un veselībratībai. Atvērtā, demokrātiskā sabiedrība balstās uz aktīviem pilsoņiem, kuri spēj izvērtēt informāciju no dažādiem avotiem, identificēt dezinformāciju, pieņemt apzinātus lēmumus, būt izturīgi un rīkoties atbildīgi.

Eiropas izglītības programma pieaugušajiem pēdējos desmit gados ir veicinājusi Eiropas sadarbību šajā jomā. Ir jādara vairāk, lai atbalstītu cilvēkus šo prasmju apguvē un stiprinātu prasmju pilnveides ceļus⁴⁹ pieaugušajiem, jo īpaši tiem, kuriem ir zemāks prasmju un kvalifikāciju līmenis. Tas neaprobežojas tikai ar prasmju apgušanu darbam, bet ietver arī brīvprātīgo darbu un gados vecākus cilvēkus, kuriem vienlīdz vajadzīgas jaunas prasmes.

8. darbība. Prasmes visam mūžam

Komisija kopā ar dalībvalstīm strādās pie jaunām prioritātēm Eiropas izglītības programmā pieaugušajiem, lai papildinātu atjaunināto sistēmu Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā un atbalstītu Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu. Tās mērķis būs izveidot visaptverošas, kvalitatīvas un iekļaujošas pieaugušo izglītības sistēmas, kas aptver visus, tostarp vecāka gadagājuma cilvēkus un jo īpaši tos, kuriem visvairāk nepieciešama piekļuve mācībām, tostarp ar tālmācības un tiešsaistes mācīšanās palīdzību. Tajā prioritāte tiks piešķirta neformālām plaštveruma mācībām, starppaaudžu, starpkultūru un kopienas mācībām. Vietējiem mācību centriem, bibliotēkām un plašākai sabiedrībai un pilsoniskajai sabiedrībai tiks sniegts atbalsts sadarbībai, lai motivētu pieaugušos mācīties un dotu viņiem iespēju mācīties, tādējādi atbalstot noturību pret krīzi.

Kšištofs, 74 gadus vecs, ir pieteicies digitālo prasmju kursā vietējā bibliotēkā. Tajā viņam iemācīja, kā tiešsaistē pieteikties vizītē pie ārsta un iegādāties vilciena biļeti. Viņa jaunā aizrašanās ir tērētāju grupa par vietējās kopienas attiecībām, kurā viņš pašlaik organizē kampaņu par zaļo zonu palielināšanu.

⁴⁹ OV C 484/01, 24.12.2016.

3. TĀDU RĪKU IZSTRĀDE, KAS DOD CILVĒKIEM IESPĒJU ATTĪSTĪT PRASMES VISĀ DZĪVES LAIKĀ

Prasmju programmas trešais pamatelements paredz izstrādāt nepieciešamos rīkus, lai ikvienam – gan nodarbinātam, gan bezdarbniekam vai ekonomiski neaktīvam cilvēkam – dotu iespēju pilnveidot prasmes visas dzīves laikā. Prasmes var palīdzēt indivīdam virzīties uz augšu pa karjeras kāpnēm un sekmīgi pārvaldīt pāreju no viena darba uz citu. Tikai iedibinot patiesu mūžizglītības kultūru, mēs varam nodrošināt konkurētspējīgu ekonomiku un saliedētu sabiedrību, kā arī nodrošināt tiesības saņemt kvalitatīvu un iekļaujošu izglītību, apmācību un mūžizglītību, kā noteikts Eiropas sociālo tiesību pīlāra 1. principā.

3.1. Iespēja ikvienam piedalīties mācībās: individuālie mācību konti

Apmācību laika trūkums, apmācību izmaksas, kā arī izpratnes trūkums par apmācības nepieciešamību vai iespējām ir būtiski šķēršļi prasmju pilnveidei un pārkvalifikācijai⁵⁰. Tieši stimuli cilvēkiem mācīties, piemēram, individuālie mācību konti, var padarīt mūžizglītību par realitāti. Tie nodrošina finansējumu, lai pielāgotos jaunām prasmju vajadzībām darbvietā vai mainītu profesiju vai nozari, tostarp pārceltos uz citu dalībvalsti. Individuāli mācību konti varētu nodrošināt, ka tiesības uz apmācību ir pārnesamas no darba uz darbu (vai no darbu uz bezdarbu un uz darbu), un to ieviešanu varētu apvienot ar būtiskiem uzlabojumiem profesionālās orientācijas un validēšanas sistēmās, kā arī apmācības piedāvājumu kvalitātē un pārredzamībā.

Ja tādi ir, atsevišķu mācību kontu finansēšana dažādās valstīs atšķiras saskaņā ar valsts līmenī pieņemtām stratēģiskām izvēlēm. Piemēram, Francijā tos galvenokārt finansē no darba devēja nodevas, savukārt Nīderlande paredz izmantot valsts finansējumu. Izpētot šos kontus, Komisija aplūkos šo pamatelementu, īpašu uzmanību pievēršot tam, lai nodrošinātu, ka tie ir piemēroti MVU.

Individuāli mācību konti varētu arī nodrošināt, ka ekonomikas lejupslīdes laikā ir pieejami pietiekami līdzekļi apmācībai. Tie ļauj indivīdiem uzkrāt tiesības uz apmācību ilgākos laikposmos, lai viņi tās varētu izmantot zemas ekonomiskās aktivitātes periodos, piemēram, saīsināta darba laika posmos, kad viņiem ir vairāk laika apmācībām. Tas novērš prasmju vērtības samazināšanos no nebrīvprātīgas pasivitātes un palīdz indivīdiem apgūt prasmes, kas vajadzīgas veiksmīgai pārejai no viena darba uz citu.

9. darbība. Individuālo mācību kontu iniciatīva

Komisija izvērtēs, kā iespējamā Eiropas iniciatīva par individuāliem mācību kontiem var palīdzēt novērst pastāvošos trūkumus attiecībā uz darbaspējīga vecuma pieaugušo piekļuvi apmācībai un dot viņiem iespēju sekmīgi pārvaldīt statusa maiņu darba tirgū.

Komisija arī izvērtēs, kādi atbalsta pakalpojumi un citi faktori varētu atbalstīt individuālus mācību kontus. Tas varētu ietvert norādījumus, validēšanu un pārredzamību attiecībā uz apmācības iespēju kvalitāti, kā arī noteikumus par studiju vai mācību atvaļinājumu. Komisija savā darbā iesaistīsies plašās apspriedēs ar dalībvalstīm, sociālajiem partneriem un visām attiecīgajām ieinteresētajām personām.

⁵⁰Pamatojoties uz ES pieaugušo izglītības apsekojuma datiem.

3.2. Mācību rezultātu novērtēšana: mikroapliecinājumi

Dodot darba ņēmējiem iespēju pilnveidot prasmes un pārkvalificēties visas dzīves laikā, ir jānodrošina arī, ka visa mācību pieredze tiek pienācīgi novērtēta. Arvien biežāk darba ņēmēji apmeklē īsu un pielāgotu apmācību, par ko viņiem ir jāsaņem atzīšana. Šādus kursus var piedāvāt dažādi izglītības un apmācības sniedzēji (piemēram, augstākās izglītības iestādes, PIA sniedzēji, pētniecības organizācijas, nozare, sociālie partneri, tirdzniecības, rūpniecības vai amatniecības kameras, pilsoniskās sabiedrības organizācijas).

Mikroapliecinājumi⁵¹ atzīst šādu īsu kursu rezultātus, bieži vien digitālajā jomā, un apkopo to rezultātus. Tie var palielināt caurlaidību starp dažādiem izglītības ceļiem/sistēmām un uzlabot elastību. Tie var padarīt mācīšanos piemērotāku individuālām vajadzībām, tādējādi veicinot novatoriskākas un iekļaujošākas pieejas un atvieglojot piekļuvi darba tirgum un pārejas no viena darba uz citu. Tāpat tie var atvieglot tālākizglītību, jo tos var akumulēt, lai iegūtu lielākus apliecinājumus, ļaujot indivīdiem uzkrāt mācību rezultātus laika gaitā un dažādās iestādēs, nozarēs un pāri robežām, kā arī tiešsaistē, izmantojot e-mācību shēmas. Tomēr līdz šim nav Eiropas standartu, kas atbalstītu mikroapliecinājumu kvalitāti, pārredzamību un izplatību visā ES.

10. darbība. Eiropas pieeja mikroapliecinājumiem

Komisija ierosinās jaunu iniciatīvu, kas atbalstīs mikroapliecinājumu kvalitāti, pārredzamību un izplatību visā ES. Konkrētāk, tā:

- kopā ar visām attiecīgajām ieinteresētajām personām (valsts vai privātiem izglītības un apmācības sniedzējiem, sociālajiem partneriem, tirdzniecības palātām, darba devējiem) izstrādās Eiropas standartus, kas attiecas uz kvalitātes un pārredzamības minimālajām prasībām. Tas vairos uzticēšanos mikroapliecinājumiem un atvieglos to pārnēsamību un atzīšanu visā ES;
- dialogā ar valstu kvalifikācijas iestādēm izpētīs mikrokvalifikāciju iekļaušanu kvalifikāciju ietvarstruktūrās;
- atvieglos personām iespēju uzglabāt un demonstrēt darba devējiem iegūtos mikroapliecinājumus, izmantojot *Europass* un tās digitālos apliecinājumus.

Šīs iniciatīvas pamatā, cita starpā, ir Padomes 2012. gada Ieteikuma par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu novērtējuma rezultāti, ko publicē līdztekus šai Prasmju programmai.

Ivana ir pieredzējusi lielveikala noliktavas vadītāja. Jauna programmatūra darbā paver iespējas samazināt atkritumu daudzumu, ja viņa un viņas darbinieki iemācīsies šo programmatūru izmantot. Pēc nozares federācijas nodrošināta īsa, mērķtiecīga mācību moduļa apgūšanas viņa saņems mikroapliecinājumu kā pierādījumu jaunajām prasmēm, ko varēs likt lietā darbā pie esošā vai nākamā darba devēja.

3.3. Prasmju demonstrēšana: jaunā *Europass* platforma

Ja personai ir prasmju apliecināošs sertifikāts, ir jābūt iespējai par tām paziņot, piesakoties darbam vai tālākizglītībai. Jaunās tehnoloģijas paver iespējas paziņot par prasmēm ne tikai ar tradicionālo CV un piesaistīt cilvēkus mācību un darba iespējām.

⁵¹Mikroapliecinājumus var definēt kā dokumentētus paziņojumus, kas apliecina personas mācību rezultātus, kas saistīti ar nelielu mācību apjomu un kas lietotājam kļūst redzami sertifikātā, žetonā vai apstiprinājumā (izdots digitālā vai papīra formātā).

Jaunā Europass platforma, kas darbību sāks kopā ar Prasmju programmu, tika izstrādāta, lai kļūtu par ES tiešsaistes rīku, kas palīdzēs cilvēkiem efektīvi paziņot par savām prasmēm un kvalifikācijām un proaktīvi virzīt viņus uz darba vai mācību iespējām. Tā piedāvā bezmaksas rīkus un informāciju visās ES oficiālajās valodās, kas izglītojamajiem, darba ņēmējiem un darba meklētājiem palīdzēs pārvaldīt katru karjeras un mācību posmu.

11. darbība. Jaunā Europass platforma

Jaunā Europass platforma palīdzēs cilvēkiem pārvaldīt savu karjeru strauji mainīgajā darba tirgū. Ar modernizētiem rīkiem un informāciju par mācīšanos un darbu Eiropā uzlabotais rīks:

- palīdzēs lietotājiem novērtēt un aprakstīt savas prasmes un paziņot par savu kvalifikāciju un pieredzi apmācības sniedzējiem un darba devējiem, lai viņi varētu spert nākamo soli apmācībā vai darbā;
- ierosinās Europass lietotājiem atbilstošas darbvietas (izmantojot EURES⁵² un Euraxess⁵³ darbvietu portālus) un mācību iespējas;
- izmantos prasmju apzināšanu, lai lietotājiem sniegtu pielāgotu informāciju par prasmju tendencēm un vajadzībām, plānojot mainīt karjeru vai pārceļoties uz citu valsti;
- dos iespēju izglītības un apmācības iestādēm izsniegt izglītojamajiem digitālos diplomus un sertifikātus “Europass digitālo apliecinājuma dokumentu” Eiropas mēroga digitālā formātā, veicinot vieglāku atzīšanu;
- atbalstīs paātrinātu atzīšanu, samazinot administratīvo slogu un samazinot krāpšanu, atbalstot kvalifikāciju automatisku autentifikāciju, ko veic darba devēji un apmācības sniedzēji; kā arī
- atbalstīs migrantus, kuri uzturas likumīgi, un palīdzēs viņiem demonstrēt savas prasmes un kvalifikācijas, un veicinās to atzīšanu, pateicoties labākai informācijai⁵⁴. “ES prasmju profila noteikšanas rīks, kas paredzēts trešo valstu valstspiederīgajiem”, ko pašlaik izmanto uzņemšanas centros un organizācijās, kas virza un atbalsta patvēruma meklētāju un bēgļu integrāciju, būs saistīts ar jauno Europass.

Daniela kopš vidusskolas beigšanas ir strādājusi dažādos darbos kā automehāniķe un nav pārliecināta, ko tālāk iesākt ar savu karjeru. Pateicoties jaunajai Europass, Daniela var izveidot personīgo Europass profilu, lai reģistrētu visas savas prasmes un pieredzi un glabātu savus diplomus un sertifikātus. Europass piedāvās Danielai darbu un kursus, un viņa varēs piekļūt informācijai par konsultāciju pakalpojumiem viņas dzīvesvietas tuvumā, kā arī informācijai par studijām un darbu visā ES.

4. VĒRIENĪGU PRASMJU MĒRĶU IZVIRZĪŠANA

Ar šo programmu Komisija nosaka jaunu un dinamisku pieeju prasmju politikai ES līmenī, kuras mērķis ir sniegt dalībvalstīm norādes un palīdzēt virzīt dubulto pārkārtošanos, kā arī nodrošināt atveseļošanos no Covid-19 pandēmijas

⁵²EURES ir Eiropas darbvietu mobilitātes portāls, kas atvieglo darba ņēmēju brīvu pārvietošanos visā ES. Tas nodrošina tiešsaistes darbvietu datubāzi un darba meklētājiem un darba devējiem sniedz bagātīgu informāciju par mobilitāti ES iekšienē. <https://ec.europa.eu/eures/public/homepage>.

⁵³ EURAXESS – pētnieku mobilitāte <https://euraxess.ec.europa.eu/> sniedz informāciju un atbalsta pakalpojumus profesionāliem pētniekiem, atbalstot pētnieku mobilitāti un karjeras attīstību, vienlaikus veicinot zinātnisko sadarbību starp Eiropu un pasauli.

⁵⁴Migranti, kas uzturas likumīgi, joprojām saskaras ar grūtībām, demonstrējot savas ārpus ES iegūtās prasmes un kvalifikācijas. Sk. JRC (2020) *Foreign Degrees, Region of Birth and Under-utilisation of Tertiary Education in the EU* (Ārvalstīs iegūti grādi, dzimšanas reģions un terciārās izglītības nepietiekama izmantošana ES).

sociālekonomiskās ietekmes. **Lai gūtu panākumus, mūžizglītībai visiem Eiropā, katrā dalībvalstī un katrā reģionā ir jākļūst par realitāti.**

Lai panāktu rezultātus un paturot prātā ekonomikas atveseļošanas un paātrināto pārkārtošanos radīto impulsu, Komisija ierosina uz esošajiem rādītājiem balstītus kvantitatīvus mērķus⁵⁵, kas jāuzrauga līdz 2025. gadam.

Vispirms mums ievērojami jāpalielina to pieaugušo īpatsvars, kuri piedalās mācībās kopumā – tikai tas garantē mūžizglītības pieeju. Turklāt, lai nodrošinātu, ka atveseļošana un dubultā pārkārtošanās ir sociāli taisnīgas, Komisija ierosina arī konkrētus mērķus attiecībā uz mazkvalificētu pieaugušo un bezdarbnieku līdzdalību mācībās.

→ **Līdz 2025. gadam 120 miljoniem pieaugušo ES katru gadu būtu jāpiedalās mācībās. Tas atbilst 50 % pieaugušo iedzīvotāju un aptuveni 540 miljoniem apmācības pasākumu šai grupai piecu gadu laikā.**

→ **Līdz 2025. gadam 14 miljoniem mazkvalificētu pieaugušo ES katru gadu būtu jāpiedalās mācībās. Tas atbilst 30 % no šīs grupas un aptuveni 60 miljoniem mācību pasākumu šai grupai piecu gadu laikā.**

Šā rādītāja uzraudzība kopā ar darbībām, kas izklāstītas šajā paziņojumā, arī labvēlīgi palīdzēs samazināt mazkvalificētu pieaugušo īpatsvaru, kas ir 22 % (2019), un šajā aspektā Eiropa atpaliek no saviem globālajiem konkurentiem.

→ **Līdz 2025. gadam 2 miljoniem darba meklētāju jeb katram piektajam vajadzētu būt nesenai mācību pieredzei. Tas atbilst aptuveni 40 miljoniem mācību pasākumu šai grupai piecu gadu laikā⁵⁶.**

Attiecībā uz mācību saturu būs vajadzīgas ļoti dažādas prasmes, lai nodrošinātu atveseļošanas un veiksmīgu dubulto pārkārtošanos. Saistībā ar Covid-19 noteiktie norobežošanas pasākumi ir apliecinājuši, ka digitālās prasmes ir būtiski svarīgas darbam, mācībām un sociālajai mijiedarbībai. Tāpēc ceturtais pārraugamais mērķis ir to pieaugušo īpatsvars, kuriem ir vismaz digitālās pamatprasmes.

→ **Līdz 2025. gadam 230 miljoniem pieaugušo vajadzētu būt vismaz digitālajām pamatprasmēm, kas aptver 70 % pieaugušo ES iedzīvotāju.**

Zaļās pārkārtošanās norisei jābūt taisnīgai, un īpaša uzmanība jāpievērš visvairāk skartajiem darba ņēmējiem un reģioniem. Lai to paveiktu, prasmēm ir milzīga nozīme. Šajā posmā nav kvantitatīvu rādītāju par zaļajām prasmēm. Komisija izstrādās šādus rādītājus (6. darbība).

Dalībvalstis, izglītības un apmācības nodrošinātāji, sociālie partneri, uzņēmumi, izglītojamo pārstāvji un visas attiecīgās ieinteresētās personas tiek aicinātas Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada kontekstā apspriest, kā sasniegt šos mērķus.

Eiropas pusgada ietvaros tiks regulāri uzraudzīts mērķu sasniegšanā panāktais progress⁵⁷. To publicēs ikgadējā vienotajā nodarbinātības ziņojumā, un tas kalpos par analītisku pamatu mērķtiecīgākiem konkrētām valstīm adresētiem ieteikumiem par prasmēm, izglītību un apmācību. Kad vien iespējams, Komisija pārraudzīs mērķus pēc

⁵⁵Pieejamie rādītāji bieži vien neļauj notvert apmācības kvalitatīvo aspektu. Ir skaidrs, ka šī Prasmju programma virza būtiskas pārmaiņas arī kvalitātes ziņā, izvirzot priekšplānā principu “prasmju apguve darbam”.

⁵⁶Pieņemot, ka mācību pasākumu vidējais ilgums ir 3 mēneši.

⁵⁷Šie četri rādītāji ir saistīti ar sociālo rezultātu pārskatu, kas pievienots Eiropas sociālo tiesību pīlāram. Papildus diviem rādītājiem par pieaugušo līdzdalību mācībās pēdējo 12 mēnešu laikā un digitālajām pamatprasmēm, kas jau ir iekļauti sociālo rezultātu pārskatā, ir ierosināti vēl divi rādītāji par mazkvalificētu pieaugušo un bezdarbnieku līdzdalību izglītībā un apmācībā. Arī šie rādītāji ir labi atzīti, 2018. gadā tos apstiprināja Nodarbinātības komiteja (2019. gada vienotais nodarbinātības ziņojums), un kopš tā laika tie ir izmantoti Eiropas pusgadā. Digitālo prasmju rādītājs ir tāds pats kā digitālās ekonomikas un sabiedrības indekss (DESI).

dzimuma, ģeogrāfiskajiem apgabaliem un neaizsargātām grupām papildus mazkvalificētiem pieaugušajiem un bezdarbniekiem, piemēram, personām ar invaliditāti.

Rādītāji	Mērķi 2025. gadam	Pašreizējais līmenis (pēdējais pieejamais gads)	Pieaugums (%)
25-64 gadu vecu pieaugušo līdzdalība mācībās 12 mēnešu laikā: (%) ⁵⁸	50 %	38 % (2016)	+32 %
Mazkvalificētu 25-64 gadu vecu pieaugušo līdzdalība mācībās 12 mēnešu laikā (%) ⁵⁹	30 %	18 % (2016)	+67 %
25-64 gadu vecu pieaugušo bezdarbnieku īpatsvars, kuriem ir nesena mācību pieredze (%) ⁶⁰	20 %	11 % (2019)	+82 %
16-74 gadu vecu pieaugušo īpatsvars, kuriem ir vismaz digitālās pamatprasmes (%) ⁶¹	70 %	56 % (2019)	+25 %

Turklāt būtu vēl vairāk jāveicina PIA apguvēju mācību mobilitātes iespējas visā ES, kā ierosināts jaunajā programmā “Erasmus+” un paziņots Padomes ieteikumā par PIA, kurā Komisija ierosina palielināt PIA apguvēju mobilitāti ES no 6 % līdz 8 %.

5. NO VĀRDIEM PIE DARBIEM: IEGULDĪJUMU ATRAISĪŠANA

Lai līdz 2025. gadam sasniegtu šos vērienīgos mērķus, ir būtiski jāmobilizē privātie un publiskie ieguldījumi prasmēs. Vispārējā mērķa, proti, pieaugušo līdzdalība izglītībā, sasniegšanai pēc aplēsēm būtu vajadzīgs papildu ieguldījums **48 miljardu EUR** apmērā gadā⁶².

Turklāt Prasmju programmas īstenošanai būs vajadzīgs arī papildu finansējums, lai nodrošinātu dažādu darbību izvērsšanu ES, valstu, reģionālā un vietējā līmenī.

5.1.ES budžets, lai atbalstītu un atraisītu ieguldījumus cilvēkkapitālā⁶³

Komisijas priekšlikums par *Next Generation EU* instrumentu nodrošina ievērojamus resursus kā daļu no nozīmīgas budžeta iniciatīvas krīzes ekonomisko

⁵⁸Rādītājs rāda to 25-64 gadu vecu pieaugušo īpatsvaru, kuri 12 mēnešu laikā pirms apsekojuma intervijas ir piedalījušies vismaz vienā formālās vai neformālās izglītības vai apmācības pasākumā (bet ne apmācībā uzņēmumā). Pašreizējais šā rādītāja datu avots ir ES pieaugušo izglītības apsekojums. Sākot no 2022. gada, dati šim rādītājam tiks iegūti no ES darbaspēka apsekojuma.

⁵⁹Rādītāja definīcija un avoti ir līdzīgi pirmajam rādītājam par pieaugušo līdzdalību izglītībā. Galvenā atšķirība ir koncentrēšanās uz mazkvalificētiem pieaugušajiem, t. i., tiem pieaugušajiem, kuru augstākā formālā izglītības kvalifikācija nav augstāka par zemākā līmeņa vidējās izglītības (vai zemāku) kvalifikāciju. Tādējādi ar šo rādītāju mēra to mazkvalificēto pieaugušo īpatsvaru, kuri ziņo, ka 12 mēnešu laikā ir piedalījušies formālajā vai neformālajā izglītībā un apmācībā.

⁶⁰Dati ir pieejami ES darbaspēka apsekojumā. “Nesena mācīšanās pieredze” attiecas uz dalību formālajā vai neformālajā izglītībā un apmācībā pēdējo 4 nedēļu laikā.

⁶¹Šā rādītāja datu avots ir ES kopienas apsekojums par IKT izmantošanu mājāsaimniecībās un individuālo izmantojumu.

⁶²Šis aplēses ir balstītas uz papildu pieaugušo izglītojamo skaitu, kas nepieciešams katrā valstī, lai sasniegtu 50 % līdzdalības atzīmi (salīdzinājumā ar pašreizējo līdzdalības līmeni), kopā ar konkrētām valstīm fiksētām summām par darba ņēmēju apmācības stundu izdevumu atlīdzināšanai no Eiropas Sociālā fonda saskaņā ar Komisijas Deleģēto regulu (ES) 2019/2170 un pieņemot, ka izglītības vai apmācības ilgums ir 100 stundas gadā.

⁶³Šajā iedaļā minētās summas ir norādītas 2018. gada cenās.

un sociālo seku risināšanai. Komisija nodrošinās, ka tās **instrumenti tiek lietderīgi izmantoti, lai atbalstītu un atraisītu ieguldījumus cilvēkkapitālā, veicinot dzimumu līdztiesību un iekļautību.** Dalībvalstis tiks mudinātas izmantot ES finanšu resursus, lai īstenotu valsts shēmas darbaspēka pārkvalificēšanai un prasmju pilnveidei.

Īstermiņā **REACT-EU**, ko finansē no **Next Generation EU** instrumenta un saskaņā ar priekšlikumu par pielāgotu pašreizējo finanšu shēmu 2020. gadam, piešķirs kohēzijas politikas finansējumu 55 miljardu EUR apmērā 2020.–2022. gadam. Tas ļaus **Eiropas Sociālajam fondam** novirzīt papildu finansējumu prasmju pilnveides iespējām, kas saistītas ar zaļo un digitālo pārkārtošanos.

Turklāt **Atveseļošanas un noturības mehānisms**, kura finansējums ir 560 miljardi EUR dotāciju un aizdevumu veidā, sniedz dalībvalstīm plašas iespējas finansēt prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas darbības. Komisijas priekšlikumā par konkrētām valstīm adresētiem ieteikumiem 2020. gadā galvenā uzmanība tika pievērsta tūlītējiem pasākumiem pandēmijas sociālekonomiskās ietekmes mazināšanai un kā īstermiņa prioritātes 22 dalībvalstīm tika noteiktas prasmes, izglītība un apmācība. **Valstu atveseļošanas un noturības plānos, ko dalībvalstis sagatavos, lai piekļūtu finansējumam no šā mehānisma, prasmes būtu jāatspoguļo kā plānošanas prioritāte.**

Laikposmā no 2021. gada līdz 2027. gadam **Eiropas Sociālais fonds Plus** ar ierosināto budžetu 86 miljardu EUR apmērā joprojām būs nozīmīgs finansējuma avots valstu prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas darbībām.

Turklāt programmas **“Erasmus+”** ierosinātie 24,6 miljardi EUR veicinās prasmju attīstību un finansēs dažas no iepriekš minētajām darbībām, piemēram, Eiropas universitātes, profesionālās izcilības centrus un plānus nozaru sadarbībai prasmju jomā. Turklāt **“Erasmus+”** var atbalstīt būtisku fizisko un virtuālo mācību mobilitātes palielinājumu visā ES, kas paver jaunas mācību iespējas, kuras, iespējams, mājās nav pieejamas.

Programmai **“Apvārsnis Eiropa”** būs būtiska nozīme ekonomikas atveseļošanā, jo īpaši attiecībā uz dubulto pārkārtošanos, rūpniecību un MVU, kā arī atbalstot universitātes, pētniekus un veicinot intelektuālā darbaspēka atvērību un mobilitāti. Jaunā **programma “Digitālā Eiropa”** investēs akadēmiskā piedāvājuma izstrādē digitālajās jomās, kā arī specializētu mācību iespēju izstrādē tādās jomās kā dati, kiberdrošība un mākslīgais intelekts, lai novērstu pašreizējo speciālistu trūkumu šajās jomās.

Citi resursi var tieši atbalstīt Eiropas darbaspēka prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju. **Dalībvalstu investīcijas “infrastruktūrā ar lielu sociālo ietekmi”** attiecībā uz izglītību, tostarp digitālo infrastruktūru, var saņemt papildu atbalstu no **Eiropas Reģionālās attīstības fonda** un **InvestEU**, kas saskaņā ar sociālo ieguldījumu un prasmju sadaļu (ar ierosināto budžeta garantiju 3,6 miljardu EUR apmērā) var atbalstīt, cita starpā, ieguldījumus izglītības un apmācības jomas kritiskajā infrastruktūrā.

Zaļās pārkārtošanās kontekstā Komisija izvirzīja ieguldījumus prasmēs saistībā ar zaļo pārkārtošanos par prioritāti visās 27 dalībvalstīs, izmantojot **Taisnīgas pārkārtošanās fondu un tā ierosināto kopējo budžetu 40 miljardu EUR apmērā.** Prasmēs var ieguldīt arī publiskā sektora aizdevumu mehānisms Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma ietvaros, un paredzams, ka tas piesaistīs 25-30 miljardus EUR⁶⁴. Nākamajā daudzgadu finanšu shēmā ir ierosināts divkāršot **Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonda** maksimālo apjomu, lai atbalstītu to darba ņēmēju un pašnodarbinātu personu prasmju

⁶⁴Priekšlikums regulai par publiskā sektora aizdevumu mehānismu Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma ietvaros, COM(2020) 453 final.

pilnveidi, kuri atlaisti no darba masveida rūpniecības pārstrukturēšanas procesā. Citas programmas, piemēram, **Modernizācijas fonds**, arī finansēs prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas programmas, lai palīdzētu darba ņēmējiem reģionos un nozarēs, kuras skar zaļā pārkārtošanās.

Komisija mudina dalībvalstis pastiprināt atbalstu prasmju pilnveidei un pārkvalifikācijai, izmantot unikālo iespēju mobilizēt šim nolūkam desmitiem miljardu euro no nākamā ES budžeta un piešķirt prioritāti turpmāk minētajām darbībām, jo īpaši reformām, kas uzlabo prasmju veidošanas shēmu piedāvājumu un izmantošanu.

Komisija aktīvi sadarbosies ar valstu iestādēm un citām ieinteresētajām personām, lai nodrošinātu, ka tiek piešķirti atbilstoši ES resursi šajā paziņojumā izklāstītās Prasmju programmas dažādo aspektu atbalstam. Jo īpaši Komisija atbalstīs un mudinās dalībvalstis piešķirt prioritāti ieguldījumiem prasmēs saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu un uzraudzīs progresu, izmantojot Eiropas pusgadu.

Neizsmeļošs pārskats par darbībām, kuras var saņemt atbalstu no nākamā ES budžeta, lai īstenotu Prasmju programmu, tostarp Prasmju pilnveides paktu, jo īpaši izmantojot *Next Generation EU* instrumenta resursus, ietver šādas darbības.

Ieguldījumi starpuzņēmumu apmācības centros, kur uzņēmumi vērtību ķēdē var apvienot resursus pielāgotai personāla apmācībai.

Paplašinātu plānu nozaru sadarbībai prasmju jomā pilnīga ieviešana valsts un reģionālā līmenī.

Prasmju prognozēšanas sistēmu izstrāde un darbība, sniedzot informāciju par prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas vajadzībām valsts/reģionālā un nozaru līmenī, tostarp attiecībā uz dubulto pārkārtošanos, aptverot visus informācijas vākšanas, analīzes un izplatīšanas posmus.

Tādu valsts prasmju stratēģiju izstrāde un īstenošana, kuras izstrādātas un īstenotas, izmantojot starpvaldību pieeju, kas papildina dubulto pārkārtošanos, saskaņojot centienus dažādās politikas jomās un aktīvi iesaistot ieinteresētās personas, tostarp sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un darba tirgus dalībniekus, kā arī izglītības un apmācības nozari.

Īstenot PIA un mācekļības reformas, kas var ietvert ieguldījumus mācību programmu reformās, lai palielinātu atbilstību darba tirgum, zaļo un digitālo prasmju integrēšanu, elastīgumu un modularizāciju, augstākās PIA programmu paplašināšanu, kvalitātes nodrošināšanas un absolventu gaitu apzināšanas sistēmu izveidi, skolotāju un pasniedzēju apmācību PIA jomā, atbalstu PIA audzēkņu, skolotāju un pasniedzēju mobilitātei un profesionālās izcilības centru izveidi saistībā ar pārdomātas specializācijas stratēģijām un/vai reģionālām inovācijas un izaugsmes stratēģijām.

Tiešas subsīdijas mācekļiem MVU, tostarp atalgojums, piemaksas par pieņemšanu darbā un pagaidu sociālo iemaksu segums (līdz 12 mēnešiem), kā arī pasniedzēju algas un/vai viņu sociālās iemaksas, lai stabilizētu un palielinātu kvalitatīvas un sekmīgas mācekļības piedāvājumu.

Investīcijas **digitālās mācīšanās iekārtās un tehnoloģijās** un modernās rūpniecības iekārtās un tehnoloģijās izglītības un apmācības sniedzējiem.

Stimuli **digitālā mācību satura un mācību pamatprogrammas moduļu** izstrādei atbilstoši darba tirgus vajadzībām, galveno uzmanību pievēršot digitālajām un zaļajām prasmēm, tostarp izmantojot tiešsaistes apmācības platformas.

Darba ņēmēju pārkvalificēšanai paredzētu īsu kursu izstrāde un pasniegšana virzībā uz jaunajām darbvietām un jaunu prasmju prasībām saistībā ar zaļo un digitālo pārkārtošanos, tostarp MVU paredzētu **IKT iniciētu “Jump-Start” apmācību** un **intensīvu digitālās apmācības kursu izveide nolūkā** sniegt īstermiņa intensīvu apmācību, lai novērstu IKT prasmju trūkumu.

Maģistra studiju kursu izstrāde un pasniegšana, lai apmācītu digitālos ekspertus padziļinātās digitālajās prasmēs, kas nepieciešamas digitālās pārkārtošanās procesam, un maģistra kursu izstrāde, lai sniegtu ekspertiem zaļajai ekonomikai vajadzīgās zaļās prasmes.

Reģionālie un vietējie **uzņēmējdarbības prasmju centri** jaunuzņēmumu, ar uzņēmējdarbību saistītu darba ņēmēju un novatoru atbalstam.

Ieguldījumi **izglītības un apmācības sistēmu kvalitātē, līdztiesībā un atbilstībā pieprasījumam darba tirgū**, lai nodrošinātu cilvēkiem pamatprasmes, kas vajadzīgas darba tirgū un sabiedrībā.

Ieguldījumi **pieaugušo kopienu izglītības centros**, kur visu vecumu cilvēki var mācīties un apmainīties pieredzē, veidojot noturīgu un saliedētu sabiedrību.

Tādas shēmas izveide, izmēģināšana un darbība, kas nodrošinātu **individuālus mācību kontus**.

Stimuli, kas veicinātu dalību apmācībā, piemēram, studiju aizdevumi/dotācijas pieaugušajiem, mācību atvaļinājumu finansēšana, mācību pabalsti bezdarbniekiem.

Atbalsts **mācību programmām, kas papildina saīsināta darba laika shēmas** un jo īpaši aizsargā darba ņēmējus un pašnodarbinātas personas pret bezdarba risku.

5.2. Veicinošā satvara uzlabošana, lai atraisītu dalībvalstu un privātos ieguldījumus prasmēs

ES fondi var darboties kā katalizators, bet ieguldījumi prasmēs ir jāfinansē no citiem publiskiem un privātiem ieguldījumiem. Tas atmaksājas: viens euro, kas ieguldīts prasmju pilnveidē un pārkvalifikācijā, dod vismaz divu euro ieņēmumu vai ietaupījumu⁶⁵. Šajā nolūkā un papildus konkrētām finansēšanas iespējām, ko sniedz ES programmas, Komisija veiks vairākas darbības, lai atbalstītu publiskos un privātos ieguldījumus prasmēs un cilvēkkapitālā.

12. darbība. Veicinošā satvara uzlabošana, lai atraisītu dalībvalstu un privātos ieguldījumus prasmēs

Lai stimulētu ieguldījumus prasmēs, Komisija:

- risinās jautājumu par to, kā **fiskālās sistēmas** var veicināt noturīgākas sabiedrības veidošanu, atbalstīt reformas un ieguldījumus cilvēkkapitālā un prasmēs, kā daļu no notiekošajām publiskajām debatēm, kuras aizsāka ar Komisijas pārskatu par ekonomikas pārvaldību un ar mērķi panākt atveseļošanu, vienlaikus saglabājot fiskālo ilgtspēju;
- centīsies uzlabot lielu uzņēmumu **ziņošanu par cilvēkkapitālu**, tostarp par darba ņēmēju prasmju attīstību. Turklāt Komisija pētīs arī citus veidus, kā palielināt pārredzamību attiecībā uz uzņēmumu izdevumiem par cilvēkkapitālu, piemēram, tos redzamāk izklāstot savos pārskatos;
- kopā ar valstu statistikas birojiem strādās pie **statistikas par publiskajiem un privātajiem ieguldījumiem pieaugušo prasmēs**, tostarp izstrādājot “satelītkontus”, lai uzlabotu pārredzamību attiecībā uz ziņošanu par prasmēm nacionālajos kontos un budžetos;
- izvērtēs **inovatīvus finansēšanas mehānismus, kas var sekmēt papildu ieguldījumus prasmēs**. Ierosinātajā uzlabotajā *InvestEU* paredzēta iespēja finansēt prasmju un izglītības un apmācības darbības, tostarp izmantojot sociālo iznākumu izmēģinājumu līguma slēgšanu, lai piesaistītu privātos ieguldījumus sociālajiem mērķiem. Tāpēc, lai veicinātu ieguldījumus prasmēs, Komisija kopā ar Eiropas Investīciju bankas grupu un citiem īstenošanas partneriem izpētīs dažādu veidu sociālo iznākumu līgumu shēmu potenciālu, piemēram, **sociālās ietekmes obligācijas**.

⁶⁵ *A Strategist's Guide to Upskilling*, PwC, 2019. gada 15. jūlijs.

Kas ir sociālās ietekmes obligācija?

Sociālās ietekmes obligācijas ir novatorisks finansēšanas mehānisms, kurā valdības slēdz nolīgumus ar sociālo pakalpojumu sniedzējiem, piemēram, sociālajiem uzņēmumiem vai bezpeļņas organizācijām, un ar ieguldītājiem, kuri maksā par iepriekš noteiktu sociālo iznākumu, piemēram, prasmju, sasniegšanu⁶⁶. Mērķis ir finansēt sociālos pakalpojumus. Jo īpaši tos, kas vērsti uz inovatīviem sociālo problēmu risinājumiem vai preventīviem pasākumiem.

Izmantojot šo mehānismu, valdība vai starpnieks piesaista līdzekļus no privātā sektora ieguldītājiem, labdarības organizācijām vai fondiem. Šos līdzekļus sadala pakalpojumu sniedzējiem, lai segtu to darbības izmaksas. Ja tiek sasniegti izmērāmi iznākumi, par kuriem panākta iepriekšēja vienošanās, valdība veic maksājumus starpniekorganizācijai vai tieši ieguldītājiem.

⁶⁶ *Understanding Social Impact Bonds* (Sociālās ietekmes obligāciju izpratne), ESAO darba dokuments, 2016., 4. lpp.

SECINĀJUMI

Ir pienācis laiks rīkoties. Ar šo aicinājumu rīkoties Komisija vēlas nākamajai piecgadei izstrādātās Eiropas politikas darba kārtības centrā izvirzīt prasmes, lai tiesības uz mūžizglītību kļūtu par realitāti un lai īstenotu Eiropas sociālo tiesību pīlāra 1. principu. Lai atveseļotu mūsu ekonomiku, stiprinātu Eiropas konkurētspēju pasaules mērogā un virzītu uz priekšu dubulto – zaļo un digitālo – pārkārtošanos, ir vajadzīga drosmīga prasmju politika. Šajā nolūkā Komisija:

- ierosinās uzņēmumiem, sociālajiem partneriem un citām ieinteresētajām personām STRĀDĀT KOPĀ vērienīgā Prasmju pilnveides pakta ietvaros;
- izstrādās DARBAM VAJADZĪGĀS PRASMES, izmantojot tālredzīgu pieeju prasmju attīstīšanai, pamatojoties uz pārdomātu prasmju apzināšanu un mūsdienīgas un dinamiskas izglītības un apmācības nodrošināšanu, kas tieši saistīta ar darba tirgus un sabiedrības vajadzībām;
- izstrādājot inovatīvus rīkus, padarot mācību ceļus elastīgākus un pieejamākus, DOS CILVĒKIEM IESPĒJU pilnveidot savas prasmes.

Lai šo mērķi sasniegtu, Komisija ierosina vērienīgus kvantitatīvus mērķus, kas ļaus katru gadu novērtēt progresu. Komisija aicina dalībvalstis un visas ieinteresētās personas palīdzēt sākt **prasmju revolūciju** un pilnībā izmantot *Next Generation EU* instrumenta piedāvātās vēl nepieredzētās iespējas.

